

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní**

Rizika banky

Veronika Zvolánková

**Bakalářská práce
2013**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Veronika Zvolánková**
Osobní číslo: **E10874**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Management ochrany podniku a společnosti**
Název tématu: **Rizika banky**
Zadávací katedra: **Ústav regionálních a bezpečnostních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Tato práce se zabývá bankovními riziky. V úvodní části jsou bankovní rizika popsána obecně. V další části je představena Česká spořitelna, a.s. a problematika řízení rizik v této bance. Následně bude provedena analýza úvěrového rizika, jeho rozložení a vliv na zisk banky.

Bankovní rizika obecně.
Popis České spořitelny, a.s.
Řízení rizik v České spořitelně, a.s.
Analýza úvěrového rizika.
Hlavní poznatky.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: **cca 30 stran**

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BLAŽEK, Jiří, UKLEIN, Jiří. Bankovníctví. Brno: Doplněk, 1997. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, sv. 188. ISBN 80-210-1715-5.

DVOŘÁK, Petr. Komerční bankovníctví pro bankéře a klienty. Praha: Linde, 1999. ISBN 80-7201-141-3.

KADLČÁKOVÁ, Narcisa, KEPLINGER, Joerg. Credit risk and bank lending in the Czech Republic. Praha: Česká národní banka, 2004, 45 s. ISBN (brož.).

PODPIERA, Jiří, WEILL, Laurent. Bad luck or bad management?: emerging banking market experience. Praha: Czech National Bank, 2007, 15 s. ISBN (brož.).

SEKERKA, Bohuslav. Řízení bankovních rizik. Praha: Profess Consulting, 1998. ISBN 80-85235-56-0.

Vedoucí bakalářské práce:

doc. Ing. Radim Roudný, CSc.

Ústav regionálních a bezpečnostních věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. září 2012**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2013**

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Ivaňá Kraftová, CSc.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 3. října 2012

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 25. 4. 2012

Veronika Zvolánková

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce Doc. Ing. Radimu Roudnému, CSc. za jeho odbornou pomoc, poskytnuté materiály a cenné rady, které mi pomohly při zpracování bakalářské práce.

ANOTACE

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou bankovních rizik. V práci jsou nejprve uvedeny základní pojmy riziko a banka, následuje obecný popis rizik, kterým jsou banky v rámci své činnosti vystaveny. Práce se věnuje také kapitálové přiměřenosti. Následně je představena Česká spořitelna, a.s. a problematika řízení rizik v této bance. V poslední části je provedena analýza kvality úvěrů, na základě jejich rizikovosti a zhodnocení ztrát, které vznikají České spořitelně v důsledku nesplácení těchto úvěrů.

KLÍČOVÁ SLOVA

bankovní sektor, bankovní rizika, řízení rizik, kapitálová přiměřenost, Basel III,

TITLE

Risks of bank

ANNOTATION

This bachelor thesis is concerned on problematic of banking risks. In thesis are firstly noticed primary concepts risk and bank, followed by general description of the risks, which banks are routinely subjected to. Thesis is also focused on capital suitability. Afterwards is introduced Česká spořitelna, a.s. and problematics with management of risks in this bank. In last part is done analysis of quality of loans, on the basis of their risks and evaluation of loses, which are arising České spořitelně due to not paying repayments of these loans.

KEYWORDS

banking sector, banking risks, managing risks, capital suitability, Basel III

OBSAH

Úvod	11
1 Základní pojmy	12
1.1 Riziko	12
1.2 Banka	13
1.2.1 Tradiční obchody banky	13
1.2.2 Dělení portfolia banky	14
1.2.3 Bankovní regulace a dohled	14
2 Řízení vybraných bankovních rizik	15
2.1 Úvěrové riziko	16
2.1.1 Riziko nesplnění závazku druhou stranou	18
2.1.2 Inherentní riziko produktu	19
2.1.3 Úvěrové postupy	19
2.1.4 Úvěrové limity	21
2.1.5 Opravné položky k úvěrovému riziku	22
2.1.6 Řízení úvěrového rizika v kontextu kapitálové přiměřenosti	22
2.2 Tržní rizika	23
2.2.1 Dělení tržních rizik	23
2.2.2 Měření tržních rizik	26
2.2.3 Metoda vnitřních modelů VAR tržních rizik	27
2.2.4 Legislativní úprava řízení tržních rizik	28
2.3 Riziko likvidity	29
2.3.1 Likvidita v českém bankovním sektoru	30
2.4 Operační riziko	31
2.5 Obchodní riziko	32
2.6 Systémové riziko	32
3 Kapitálová přiměřenost	33
3.1 Vývoj kapitálové přiměřenosti podle basilejského výboru	35
3.1.1 Basel III	36

4	Řízení rizik v České spořitelně, a.s.	39
4.1	Představení České spořitelny, a.s.	39
4.2	Řízení rizik v České spořitelně, a.s.....	41
4.2.1	Úvěrové riziko	42
4.2.2	Tržní rizika	49
4.2.3	Riziko likvidity	51
4.2.4	Operační riziko	52
4.2.5	Kapitálová přiměřenost.....	53
5	Analýza úvěrového rizika v České spořitelně, a.s.	54
5.1	Analýza rizikovosti úvěrů (dle ratingu).....	55
5.2	Analýza odhadovaných a skutečných ztrát.....	58
5.3	Hlavní poznatky a doporučení	62
	Závěr	65
	Použitá literatura	67

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Rozvaha banky z hlediska citlivosti na změnu úrokových sazeb.....	26
Tabulka 2: Základní údaje o ČS, a.s.	40
Tabulka 3: Ratingové nástroje podle segmentace klientů	45
Tabulka 4: Limity úvěrové angažovanosti	47
Tabulka 5: Kapitálová přiměřenost	53
Tabulka 6: Kvalita úvěrů	62

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Složitost kvantifikace rizik	16
Obrázek 2: Typické bankovní činnosti.....	17
Obrázek 3: Složky úvěrového rizika	18
Obrázek 4: Očekávaná a neočekávaná ztráta z úvěrového rizika.....	23
Obrázek 5: Kategorie finančních trhů	25
Obrázek 6: Magický trojúhelník.....	30
Obrázek 7: Graf vývoje likvidity českého bankovního sektoru (v %)	30
Obrázek 8: Regulatorní a ekonomický kapitál	33
Obrázek 9: Rizika v Basel I a Basel II	36
Obrázek 10: Vývoj požadavků na strukturu a výši kapitálových zdrojů.....	37
Obrázek 11: Vývoj kapitálové přiměřenosti bank v ČR.....	38
Obrázek 12: Útvary podílející se na řízení rizik v ČS.....	41
Obrázek 13: Rozhodovací pravomoci v oblasti rizik v ČS	41
Obrázek 14: Odbory podílející se na řízení úvěrového rizika v ČS.....	42
Obrázek 15: Dělení pohledávek v ČS	43
Obrázek 16: Rozložení pohledávek za klienty	54
Obrázek 17: Hodnocení kvality úvěrů.....	55
Obrázek 18: Hodnocení kvality pohledávek 1	56
Obrázek 19: Hodnocení kvality pohledávek 2	57
Obrázek 20: Vývoj odhadovaných a skutečných ztrát	58
Obrázek 21: Vývoj ztrát v jednotlivých segmentech.....	59
Obrázek 22: Skutečné ztráty v jednotlivých segmentech.....	60
Obrázek 23: Celková ztrátovost segmentů	61

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

ALM	Řízení aktiv a pasiv
APS	Systém Aplikační Scoring
CAD	Capital Adequacy Directive
ČNB	Česká národní banka
ČS	Česká spořitelna, a.s.
EGB	Erste Group Bank
EU	Evropská unie
IFRS	International Financial Reporting Standards
IRB	Internal Rating Based Approach (přístup v rámci konceptu Basel II)
IT	Informační technologie
LCR	Liquidity Coverge Ration
LGD	Loss Given Default (ztráta následkem nesplácení)
MSE	Fyzické osoby podnikatelé a malé firmy s ročním obratem do 30 mil. Kč
NSFR	Net Stable Funding Ration
PD	Probability of Default (pravděpodobnost selhání)
ROA	Return on assets (rentabilita aktiv)
ROE	Return on equity (rentabilita vlastního jmění)
S&P	Standard & Poor's
SME	Malé a střední firmy s ročním obratem 30 – 1 000 mil. Kč
SPA	Survival Period Analysis
TLS	Traffic Light systém
USA	Spojené státy americké
VaR	Value at Risk (hodnota v riziku)

ÚVOD

Tato bakalářská práce pojednává o problematice bankovních rizik. Autorka si zvolila toto téma proto, že pro ekonomiku každé země je důležitý stabilní a bezpečný bankovní sektor. Aby tomu tak ve skutečnosti bylo, je nezbytné umět analyzovat a snažit se minimalizovat rizika, kterým jsou banky při provádění svých činností neodmyslitelně vystaveny. Dalším důvodem vedoucím ke zvolení tohoto téma, byl fakt, že problematika řízení rizik je v bankách vskutku velice důležitá, tato rizika totiž mohou negativně ovlivnit hospodaření každé banky. A i když existují instituce regulace a dohledu, samotné banky by měly mít oblast řízení rizik dobře propracovanou, brát v úvahu všechna podstupovaná rizika a jejich provázanost, neboť právě ony vynakládají velkou část svých prostředků na řízení a minimalizaci těchto rizik.

V první části práce jsou vymezeny základní pojmy a obecně popsána jednotlivá rizika, kterým mohou být banky vystaveny. Dále je zde věnována pozornost kapitálové přiměřenosti, jakožto ukazateli, kterým lze charakterizovat kvalitu bankovního sektoru. V rámci kapitálové přiměřenosti je zmíněn i nový koncept basilejského výboru Basel III.

Další část této bakalářské práce je zaměřena na řízení rizik v České spořitelně, kde jsou procesy řízení rizik jednou z významných součástí řídicího a kontrolního systému banky. Oblasti řízení rizik je zde věnována opravdu velká pozornost odpovídající velikosti banky a složitosti obchodních či jiných aktivit.

Ve stěžejním bodu této práce je provedena analýza rizikovitosti úvěrů, dle interních ratingů České spořitelny. Dále analýza očekávaných a reálných ztrát, které České spořitelně přináší úvěrové riziko z pohledávek za klienty.

První část práce je založena především na literárním průzkumu. Pro zbývající části této bakalářské práce se velice důležitým podkladem staly Výroční zprávy České spořitelny z let 2008-2011, dále pak informace získané z interních zdrojů této banky. Závěry vyvozené v poslední části práce jsou založeny především na induktivním přístupu a jsou zpracovány statisticky.

Prvním cílem práce je obecný popis bankovních rizik. Dalším cílem je analýza rizikovitosti úvěrů poskytnutých klientům Českou spořitelnou a následně zhodnocení ztrátovitosti těchto úvěrů.

1 ZÁKLADNÍ POJMY

Dříve než se začneme zabývat jednotlivými riziky banky, je důležité vědět, co si pod pojmem „riziko“ představít. Také je třeba definovat si pojem banka a seznámit se s její činností.

1.1 Riziko

Názvem „riziko“ se označují dosti rozdílné pojmy. Při hledání definice rizika jde o problém, který není univerzálně řešitelný, záleží totiž na oboru a problematice, co se pod tímto názvem rozumí. Definice rizika existuje mnoho, **riziko se může chápat jako:** [12]

- nejistota vznikající v souvislosti s možným výskytem událostí;
- nebezpečí zvyšující četnost a závažnost ztrát;
- pravděpodobnost vzniku příslušné újmy;
- kombinace pravděpodobnosti a škody;
- pravděpodobná hodnota ztráty vzniklé příjemci rizika realizací scénáře nebezpečí, vyjádřena v peněžních nebo jiných jednotkách;
- pravděpodobnost, že se skutečná hodnota ztrát odchýlí od očekávaných hodnot;
- volatility finanční veličiny, např. zisku, okolo očekávané hodnoty v důsledku změn různých okolností;
- odchylky od očekávaných ztrát.

Výčet definic není zdaleka vyčerpávající, nicméně ze souboru definic je celkově patrné, že svojí podstatou je riziko potenciální pojem, který vyjadřuje určitou budoucí, nežádoucí situaci. Dále z výše uvedených definic plyne, že riziko není veličina, která vede k exaktním hodnotám, ale jedná se o veličinu, jejíž hodnota je **odhadem**, přičemž to může být odhad empirický i analytický. [12]

Riziko může být vyjádřeno různými faktory, za základní se považují velikost škody či ztráty, a pravděpodobnost. Výsledné riziko se potom vypočítá jako součin těchto dvou veličin. Pojem **pravděpodobnost** je pro tyto účely nutné chápat ve smyslu teorie pravděpodobnosti, tedy jako veličinu, která nabývá hodnot v rozmezí (0,1).

1.2 Banka

Obecně se banka definuje jako finanční zprostředkovatel či depozitní instituce soustřeďující dočasně volné peněžní prostředky a poskytující je formou půjček nejrůznějším subjektům, nabízející také řadu dalších služeb, zejména platební styk. [9]

Podle zákona č. 21/1992 Sb. o bankách je banka právnická osoba se sídlem v ČR, založení jako a.s., která přijímá vklady od veřejnosti, poskytuje úvěry a je k výkonu těchto činností vybavena povolením (licencí) od České národní banky (ČNB). [9]

Základní požadavky na organizační uspořádání banky jsou dány mezinárodními standardy, které jsou automaticky převedeny do národní legislativy, tuto legislativu potom navrhuje a vydává regulátor, v České republice je tímto regulátorem Česká národní banka.

Bankovní podnikání je realizováno na dvou základních principech, na principu návratnosti a ziskovosti. Nákup vkladů bankou i prodej peněz formou bankovních úvěrů probíhá na principu **návratnosti**. Uplatnění **ziskového principu** je významné především z dlouhodobého hlediska, neboť tvorba bankovního zisku je nutným předpokladem nejen pro samotnou existenci banky, ale musí dosahovat takové úrovně, aby umožnila další rozvoj banky. [8]

1.2.1 Tradiční obchody banky

Bankovní obchody se nejčastěji člení podle toho, jak se projeví v bilanci banky. Dle tohoto kritéria tedy můžeme bankovní obchody dělit na aktivní, pasivní a neutrální.

Aktivní bankovní obchody se odrážejí v aktivech banky a souvisejí s použitím vlastních i svěřených peněžních prostředků se záměrem docílit výnosu, respektive zisku. Toho banka dosahuje především poskytováním úvěrů, investicemi do cenných papírů a dalšími aktivitami. Při těchto obchodech banka vystupuje v pozici věřitele. [9]

Pasivní bankovní obchody se projeví v pasivech banky, čili na pravé straně bilance. Patří sem činnosti spojené s pozicí banky jako dlužníka. Těmito obchody si banka opatřuje kapitál k vlastnímu podnikání, například sběrem klientských vkladů, emisí vlastních dluhopisů, či přijímáním úvěrů na mezibankovním trhu a další. [9]

Neutrální bankovní obchody jsou bilančně neutrální. Jedná se o takový druh obchodů, ve kterém banka nevystupuje ani jako dlužník, ani jako věřitel, ale pouze jako zprostředkovatel. Některé obchody však mohou pro banku do budoucna představovat závazek, např. vystavení akreditivu, poskytnutí záruky apod. Tyto obchody banka eviduje v bilanci jako podrozvahové obchody. [2]

1.2.2 Dělení portfolia banky

Veškeré aktivity banky se rozdělují do bankovního a obchodního portfolia. Do **obchodního portfolia** se zařazují finanční a komoditní nástroje držené bankou za účelem obchodování a dosažení zisku z cenových rozdílů v krátkém časovém horizontu (zpravidla do jednoho roku). Do **bankovního portfolia** se zařazují finanční a komoditní nástroje nezařazené do obchodního portfolia, zejména ty nástroje, které chce banka držet až do jejich splatnosti. U většiny bank je rozsah bankovního portfolia mnohonásobně vyšší než rozsah obchodního portfolia. Typickou položkou bankovního portfolia jsou totiž přijaté vklady a poskytnuté úvěry a půjčky, které v rozvaze jednotlivých bank jednoznačně převažují. [3]

1.2.3 Bankovní regulace a dohled

Pro bankovníctví je obecně typická přísnější míra regulace, než v ostatních odvětvích národního hospodářství.

Nejdůležitějšími důvody regulace bankovníctví jsou: [2]

- Banky vedou účty ekonomickým subjektům a tyto subjekty jsou mnohdy na nich existenčně závislé.
- Banky převážně obchodují s cizími peněžními prostředky, které je třeba chránit. Skuteční vlastníci peněz (fyzické a právnické osoby) ani nemají dostatek informací o ekonomickém zdraví firmy.
- Peněžní oběh tvoří základ existence fungující tržní ekonomiky. Poruchy peněžního oběhu se velmi rychle přenášejí do všech oblastí ekonomiky.
- Bankovní regulace umožňuje centrální bance plnit dlouhodobé cíle v oblasti stability měnového vývoje.

Primárním cílem bankovní regulace a dohledu není zamezovat pádu jednotlivých bank, či ochraňovat jednotlivé střadatele, ale chránit stabilitu celého bankovního systému a přispívat ke stabilitě celého finančního systému. Jinými slovy, jde o minimalizaci systémového rizika (zamezovat možných „domino“ efektům). Ochrana střadatelů či předcházení pádu významných bank může být cílem pouze v rámci plnění primárních cílů. [9]

Hlavními nástroji regulace a dozoru jsou: [9]

- tvorba a prosazování pravidel činnosti bankovních institucí (bankovní regulace);
- ověřování dodržování pravidel a stanovení sankcí (bankovní dohled).

2 ŘÍZENÍ VYBRANÝCH BANKOVNÍCH RIZIK

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, z dlouhodobého hlediska je základním principem bankovní ziskovost. Pokud tedy banky chtějí maximalizovat svůj zisk, musí podstupovat i určitá rizika, řízení rizik je proto zásadní aktivitou banky. Kdyby totiž banky omezili rizikové aktivity, znamenalo by to i pokles jejich ziskovosti. Každý management tedy musí hledat vhodnou kombinaci ziskovosti a rizikovosti a tudíž umět pracovat v podmínkách rizika.

Existuje několik navzájem překrývajících se **definic řízení rizik**. Například: [9]

- Řízením rizik se rozumí jejich identifikace, měření/vyhodnocování, sledování a případné přijímání opatření vedoucích k omezování podstupovaných rizik.
- Řízení rizik je proces zahrnující identifikaci expozice vůči riziku, definování určitých hranic pro jednotlivé expozice, průběžné a neustálé měření těchto expozic a přijímání příslušných opatření.
- Řízení rizik lze také chápat jako strukturované řízení bilance a podrozvahových položek, tedy řízení aktiv a pasiv (ALM). Někdy je však pod pojmem řízení rizik chápáno spíše řízení jednotlivých rizik.

Proces řízení rizik lze rozdělit do následujících kroků: [8]

- 1) Identifikace rizika, která spočívá v zajištění, kde a jak riziko vzniká.
- 2) Měření a vyhodnocování rizika, jehož cílem je riziko kvantifikovat.
- 3) Sledování, jehož úkolem je riziko pravidelně měřit a porovnávat jeho skutečnou velikost s velikostí požadovanou, resp. maximálně povolenou
- 4) Omezování rizika, kterým se rozumí přijímání takových opatření, která by vedla ke snížení ztrát z podstupovaných rizik. Mezi způsoby omezování rizika patří zajištění nebo limity apod.

Na řízení bankovních rizik se nepodílí jen samotná banka, ale také regulátor bankovního sektoru a auditor banky. Mnoho nových metod řízení rizik se tak do bankovní sféry dostává jako důsledek požadavků regulátora v rámci výkonu regulace a dohledu. Nicméně na řízení rizik jsou nejvíce zainteresovány banky, protože právě ony do řízení těchto rizik investují nemalé prostředky a snaží tak snížit jejich negativní dopady do hospodaření. [8]

Rizika, která bance vznikají v důsledku její činnosti, je možné rozdělit na rizika finanční a nefinanční. Mezi **finanční rizika** patří především úvěrové riziko, tržní riziko (úrokové, měnové, akciové a komoditní) a riziko likvidity. K **nefinančním rizikům** potom lze přiřadit například operační riziko, systémové riziko, riziko právní, politické, daňové, reputační, či regulační. [9]

Obecně lze říci, že finanční rizika se kvantifikují lépe než rizika nefinanční (obrázek 1).

Obrázek 1: Složitost kvantifikace rizik

Zdroj: [9]

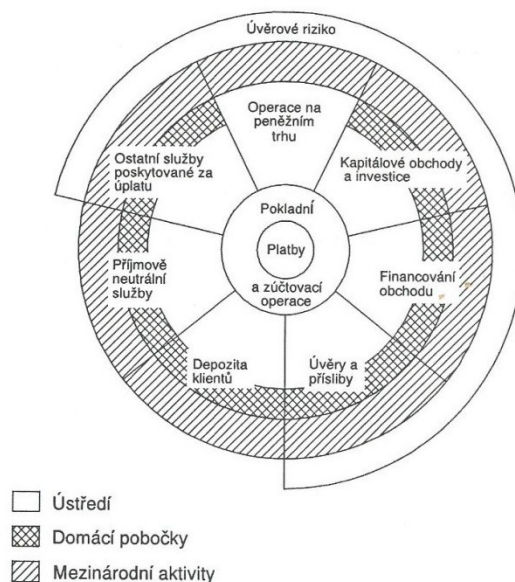
2.1 Úvěrové riziko

Vzhledem k tomu, že poskytování úvěrů patří v bankovníctví k hlavní činnosti, je úvěrové riziko základním a nejvýznamnějším rizikem. Jeho řízení má rozhodující význam na úspěch nebo neúspěch banky.

Úvěrové riziko lze definovat jako riziko ztráty, které vzniká bance v důsledku neschopnosti nebo neochoty smluvního partnera (klienta) dostát svým závazkům podle podmínek smlouvy, na základě které se banka stala věřitelem klienta. [8]

Příčiny vzniku úvěrového rizika lze rozdělit na interní a externí. **Interní příčiny vzniku úvěrového rizika** závisí bezprostředně na vlastních rozhodnutích banky (např. rozhodnutí o tom, na které segmenty trhu se bude banka zaměřovat při úvěrování). **Externí příčiny vzniku úvěrového rizika** jsou pak zcela mimo působnost dané banky a jsou dány celkovým vývojem ekonomiky, politickou situací v zemi apod. [8]

Jak znázorňuje obrázek 2, úvěrové riziko je přítomno ve všech rozvahových aktivech, s nimiž je banka oprávněna nakládat, ale také v mimorozvahových produktech, na nichž se banka podílí.

Obrázek 2: Typické bankovní činnosti

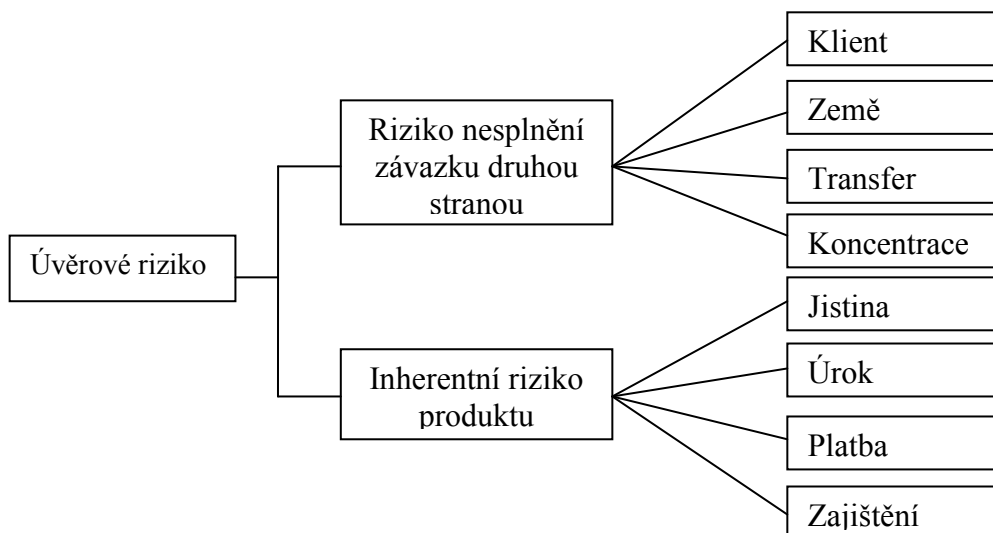
Zdroj: [10]

Úvěrové riziko lze členit na: [3]

- **Přímě úvěrové riziko**, což je klasické riziko ztráty ze selhání partnera (default) u příslušných rozvahových položek (úvěry, půjčky, směnky, dluhopisy aj.). Zůstává bezesporu nejvýznamnějším finančním rizikem.
- **Riziko úvěrových ekvivalentů**, jedná se o riziko ztráty ze selhání partnera u podrozvahových položek, např. u poskytnutých záruk.
- **Riziko změny úvěrového hodnocení** je riziko ztráty ze ztížené možnosti získat za přijatelné náklady finanční prostředky, která je důsledkem snížení oficiálního ratingového hodnocení.
- **Vypořádací riziko** je riziko ztráty ze selhání finanční transakce ve fázi vypořádání, kdy příslušná hodnota byla partnerovi dodána, ale smluvní protihodnota z jeho strany ještě není k dispozici (např. z technických důvodů nebo z důvodu platební nevěle partnera). Vypořádací riziko je typické především pro vypořádání měnových transakcí a nákupu či prodeje cenných papírů.
- **Riziko úvěrové angažovanosti** je riziko ztráty z nadměrné úvěrové expozice zaměřené jen na určité partnery, státy, ekonomické sektory apod. Toto riziko lze redukovat především zavedením tzv. úvěrových limitů.

Jak je znázorněno na obrázku 3, **úvěrové riziko zahrnuje dvě základní složky:** [10]

- **riziko nesplnění závazku druhou stranou**, dané odhadem pravděpodobnosti vzniku ztráty;
- **inherentní riziko produktu**, dané odhadem ztráty, která nastane v důsledku nesplnění závazku druhou stranou.

Obrázek 3: Složky úvěrového rizika

Zdroj:[10]

2.1.1 Riziko nesplnění závazku druhou stranou

V rámci rizika nesplnění závazku existují následující typy rizik (obrázek 3): [10]

- **Riziko zákazníka**, jde o riziko, že zákazník nebude schopen nebo ochoten splnit své závazky vůči bance.
- **Riziko země**, jde o riziko, že všechny nebo většina ekonomických subjektů (včetně vlády) v určité zemi nebudou z nějakého společného důvodu schopny splnit své mezinárodní závazky.
- **Riziko transferu**, tento typ rizika vzniká v případě, kdy se určitý stát ocitne v situaci, že není schopen nebo ochoten splnit své mezinárodní finanční závazky z důvodu globálního nedostatku devizových prostředků. K této situaci může dojít i v případě, že většina organizací v této zemi bude v místní měně solventní.
- **Riziko koncentrace**, kdy nedostatečná diverzifikace úvěrového portfolia banky mezi různá odvětví, regiony či počet zákazníků může vést ke značným ztrátám.

2.1.2 Inherentní riziko produktu

V rámci inherentního rizika produktu se rozlišují následující typy rizik (obrázek 3): [10]

- **Riziko z jistiny a úroků** je riziko, že banka nebude v době splatnosti schopna získat zpět jistinu a úroky. S rizikem z jistiny a úroků se obvykle setkáváme v rámci rozvahového úvěrového portfolia banky, například z úvěrů, u kontokorentu atd.
- **Riziko náhradního obchodu** vzniká, když smluvní strana nesplní daný úkon a sazby se mezitím změny natolik, že banka musí zaplatit rozdíl proti původně dohodnuté částce obchodu.
- **Platební riziko** nastává tehdy, když partner banky nevyrovná své závazky nebo je vyrovná po uplynutí lhůty splatnosti.
- **Riziko zajištění.** Banka může být vystavena riziku ztráty u zajištěného úvěru, pokud není schopna obhájit své nároky vyplývající ze zajištění nebo nad jistinou nemá kontrolu. I v případě účinné kontroly nad jistinou může být banka vystavena riziku poklesu hodnoty jistoty a následným ztrátám.

2.1.3 Úvěrové postupy

Z důvodu existence interních i externích příčin je třeba úvěrové riziko řídit již v době uzavření úvěrové smlouvy. Úvěrový postup lze rozdělit do 4 kroků, prvním krokem je identifikace rizika, druhým měření úvěrového rizika, dále zajištění a v neposlední řadě sledování úvěrového rizika. Je důležité uvědomit si, že podcenění či vyloučení kterékoliv z uvedených součástí procesu má za následek rostoucí pravděpodobnost ztráty z úvěrového obchodu. [8]

1) Identifikace úvěrového rizika

Identifikací se rozumí odlišení tohoto rizika od ostatních bankovních rizik a zjištění, se kterými bankovními produkty a aktivitami je toto riziko spojeno. Příčinou úvěrového rizika v úvěrových obchodech s klienty může být například již zmiňované riziko klienta, riziko země, či riziko koncentrace. [8]

2) Měření úvěrového rizika

Smyslem měření úvěrového rizika je kvantifikace rizika, tedy určení možné ztráty z úvěrových obchodů. Na základě kvantifikace možné ztráty banka provádí rozhodnutí o realizaci obchodu, o výši úrokové sazby a způsobu zajištění, tvorbě rezerv či opravných položek a o variantách jeho dalšího sledování. Výsledkem procesu měření úvěrového rizika je úvěrové hodnocení, tedy zařazení úvěrového obchodu do určité ratingové kategorie. [8]

Úvěrové hodnocení (credit rating) hraje důležitou roli při posouzení úvěrového rizika, používá se:

Vnější úvěrové hodnocení (externí rating), které je stanovené externí ratingovou agenturou. Zejména v USA existuje řada specializovaných společností, které se zabývají externím hodnocením jednotlivých dluhových nástrojů. Mezi tyto agentury patří například Standard & Poor's (S&P) , Moody's, Fitch, atd. Tento rating bývá zpravidla vyjadřován pomocí písmen (AAA, BB apod.), ale může být vyjádřen i pomocí jiného označení. Každý stupeň pak reprezentuje určitou míru rizika. Tabulka externího ratingu podle S&P je uvedena v příloze A. [7]

Nicméně v naprosté většině případů musí banky použít **vnitřní úvěrové hodnocení** (interní rating). V bankách je provádějí úvěrový pracovníci, kteří identifikují všechna relevantní kritéria o důvěryhodnosti dlužníka. Jednotlivým kritériím se přiřazují váhy, které také nejsou standardizovány. Posledním krokem je sečtení vážených kritérií, tj. stanovení jediného číselného ukazatele. I když je tento postup dobře pochopitelný a snadno je možné jej zavést, je pochopitelně zatížen značnou subjektivitou hodnocení úvěrovými pracovníky. Jejich rozhodnutí jsou jedinečná a nejsou opakovatelná jinými osobami. [7]

Mezi úvěrová hodnocení patří také **bodování (scoring)** jednotlivých osob pro účely poskytování i monitorování již poskytnutých spotřebitelských úvěrů. Bodování bývá založeno na statistické analýze minulých a stávajících klientů. Podobně jako u vnitřního úvěrového hodnocení se nejprve stanoví kritéria, kterým se poté přiřadí váhy. Mezi kritérii bývá věk, pohlaví, rodinný stav, počet dětí, doba zaměstnání a doba klientského stavu. Je zajímavé, že ženám se obecně přisuzuje větší důvěryhodnost než mužům. Poté se sečtou vážená kritéria, tj. stanoví se jediný číselný ukazatel. Samotné bodové hodnocení a váhy jednotlivých kritérií bývají stanoveny pro konkrétní segmenty spotřebních úvěrů, tj. například pro jednotlivé regiony, pro rozdílné splatnosti a pro rozdílné velikosti úvěrů. [7]

3) Zajištění úvěrového rizika

Účelem zajištění je kompenzovat možnou ztrátu aktivity klienta či aktivity jiné osoby, ale také tvorba vlastních zdrojů banky, nutných k pokrytí ztrát. K tomu, aby banka přijala určitý druh zajištění úvěrového obchodu, je důležité, aby zajištění splňovala určitá kritéria. Mezi tato kritéria lze řadit soudní vymahatelnost, likviditu zástavy, možnost ocenění zástavy, stabilitu hodnoty zástavy a možnost kontroly stavu zástavy. [8]

4) Sledování úvěrového rizika

Cílem sledování je určit změny a trendy ve vývoji rizikivosti úvěrových pohledávek banky a portfolia, ale také změny v makroekonomickém a mikroekonomickém vývoji země či odvětví, které mohou rizikovitost úvěrových pohledávek následně ovlivnit. Při sledování úvěrového rizika by banka měla dodržovat určité zásady. Zejména by měla podřídit frekvenci, způsob a formy monitorování úvěrové pohledávky predikované rizikovitosti obchodu a sledovat vývoj rizika v širším kontextu, tj. sledovat a vyhodnocovat informace z makroekonomického a mikroekonomického prostředí. Banka při sledování úvěrového rizika vyhodnocuje např. včasnost a úplnost klientem předkládaných podkladů, změny ve vývoji finančních toků klienta, dodržování splátkového kalendáře, změny hodnoty zajištění, dopad žádostí o nové úvěry na riziko stávajícího úvěru. Obecnou zásadou sledování úvěrového rizika je, že čím vyšší je úvěrové riziko pohledávky, tím častější a komplexnější by mělo být monitorování vývoje úvěrového obchodu. [8]

2.1.4 Úvěrové limity

K základním nástrojům řízení úvěrového rizika na úrovni banky patří úvěrové limity. Úvěrové limity určuje a schvaluje vrcholové vedení banky. Potřeba limitů vyplývá ze skutečnosti, že není v možnostech vedení banky rozhodovat o každém jednotlivém úvěrovém obchodu. Limity jsou tedy „mantinelem“ v rozhodování odpovědných pracovníků při prodeji úvěrů. Dodržování limitů umožňuje bance jako celku nevystavovat se nadměrnému úvěrovému riziku (riziku koncentrace). Přestože se v jednotlivých bankách může vyskytnout rozdílná typologie limitů, existují některé obecně uplatňované limity jako například: [8]

- limity k jednotlivým klientům a pro ekonomicky spjaté skupiny klientů;
- odvětvové limity;
- limity pro jednotlivé země (popřípadě regiony).

Stanovením a dodržováním úvěrových limitů realizuje banka diverzifikaci úvěrového portfolia. **Diverzifikací** se rozumí tvorba takového portfolia, jehož jednotlivé segmenty jsou ovlivněny odlišnými rizikovými faktory. To znamená, že pokud dojde k problémům u jednoho typu dlužníků, které povedou ke zvýšení pravděpodobnosti ztráty u jejich obchodů, nebude mít tento negativní vývoj vliv na ostatní typy dlužníků. [8]

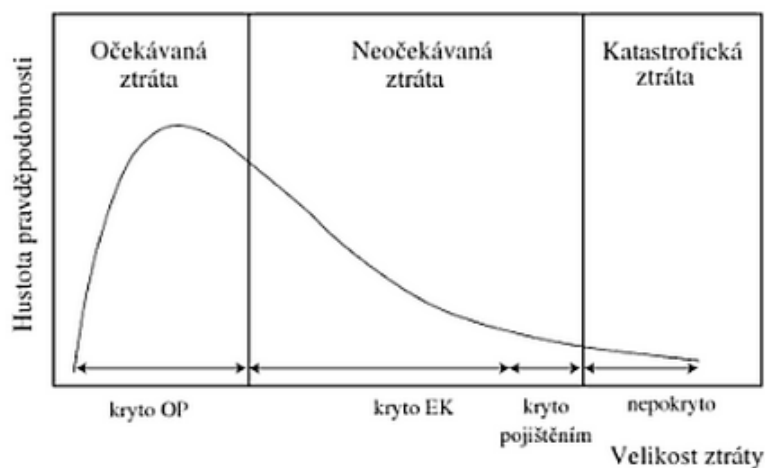
2.1.5 Opravné položky k úvěrovému riziku

Řízení úvěrového rizika je odlišné v případě velkých úvěrových angažovaností a v případě malých úvěrových angažovaností, například spotřebních úvěrů. U velkých úvěrových angažovaností je položen podstatně větší důraz na hodnocení a průběžné monitorování jednotlivého klienta, zatímco u malých úvěrových angažovaností se více uplatňuje portfoliový přístup. Tomu odpovídá i tvorba opravných položek k zhoršeným (klasifikovaným) úvěrům. U velkých úvěrů se vytváří individuálně k jednotlivým úvěrům a u malých úvěrů jako určité procento z celkového objemu úvěrů, tj. nikoli individuálně. [7]

ČNB si byla částečně vědoma problému s včasnou identifikací, klasifikací a následnou tvorbou opravných položek pro očekávané ztráty z titulu kreditního opatření týkající se klasifikace a tvorby opravných položek ke klasifikovaným úvěrům. Banky byly nuceny dle tohoto opatření dělit úvěry do pěti kategorií podle své kvality a vytvářet k těmto klasifikovaným úvěrům opravné položky: **standardní** úvěry (0% opravných položek z nominální hodnoty úvěru), **sledované** (1%), **nestandardní** (20%), **pochybné** (50%), **ztrátové** (100%). Toto opatření ČNB také stanovilo zásady pro „započtení“ zajištění, neboť dle povahy a typu zajištění může jít o velmi významný nástroj k omezení rizika. Poměrně hodně regulátorů nechává na bankách, aby si stanovily svou politiku klasifikace a tvorby opravných položek. ČNB se však touto cestou nevydala, neboť české banky nebyly v 90. letech dostatečně spolehlivé v tom, aby se chovaly obezřetně a vytvořily si dostatečné množství opravných položek. [9]

2.1.6 Řízení úvěrového rizika v kontextu kapitálové přiměřenosti

Kapitálová přiměřenost představuje pro banky povinnost udržovat určitou minimální výši kapitálu vzhledem k objemu a rizikovosti svých aktiv. Základním motivem existence kapitálové přiměřenosti je to, aby banka držela dostatečné množství kapitálu, který v dobách nepříznivého vývoje slouží jako polštář ke krytí neočekávaných ztrát. **Neočekávanou ztrátou** se rozumí vychýlení skutečně realizované ztráty od ztráty očekávané. **Očekávanou ztrátou** se rozumí existující ztráta, tzn. ztráta, která k danému datu již vznikla, ale dosud nebyla realizovaná, tj. nebyla spojena s fyzickým úbytkem aktiv, nicméně je zřejmé, že k tomu dojde. K vyjádření očekávaných ztrát slouží opravné položky. Schematicky je tato problematika znázorněna na obrázku 4, kde OP jsou opravné položky a EK ekonomický kapitál. Kapitál banky by měl být držen v takové výši, aby co nejvíce odpovídal velikosti neočekávané ztráty. Má-li být regulatorní kapitálový požadavek stanoven relativním způsobem, je nutné, aby se co nejvíce přiblížil konceptu krytí neočekávané ztráty, tedy ekonomickému kapitálu. [8]

Obrázek 4: Očekávaná a neočekávaná ztráta z úvěrového rizika

Zdroj:[8]

2.2 Tržní rizika

Druhým nejvýznamnějším rizikem je tržní (cenové) riziko. Jde o riziko ztráty ze změn hodnot finančních nástrojů či komoditních nástrojů v důsledku nepříznivých změn tržních podmínek, tj. nepříznivého vývoje úrokových měr (úrokové riziko), cen akcií (akciové riziko), cen komodit (komoditní riziko), či měnového kurzu (měnové riziko). Je typické pro tzv. obchodní portfolio bank a právě v jeho rámci se uplatňuje metodika VaR, která je v této kapitole podrobněji pospána. [7]

2.2.1 Dělení tržních rizik

Existují čtyři základní kategorie tržního rizika:

Úrokové riziko, které je rizikem ztráty ze změn cen nástrojů citlivých na úrokové míry. Úrokové riziko se ještě dále dělí na: [3]

- **Specifické úrokové riziko**, což je úrokové riziko, které souvisí se zhoršením finanční situace konkrétního emitenta uvažovaného úrokového nástroje. Často se proto považuje za úvěrové riziko.
- **Obecné úrokové riziko**, jakožto úrokové riziko v pravém slova smyslu, neboť se nevztahuje pouze na finanční nástroj určitého emitenta, ale je spojeno s ekonomikou jako celkem a je tedy určeno makroekonomickými podmínkami (např. změnou úrokovým měr v rámci měnové politiky centrální banky).

Akciové riziko je riziko ztráty ze změn cen nástrojů citlivých na ceny akci. Akciové riziko se podobně jako úrokové riziko dále dělí na: [3]

- **Specifické akciové riziko**, což je akciové riziko, které souvisí se zhoršením finanční situace konkrétního emitenta uvažovaného akciového nástroje.
- **Obecné akciové riziko** je akciové riziko v pravém slova smyslu, neboť je spojeno s ekonomikou jako celkem a je tedy určeno makroekonomickými podmínkami (např. pokles ceny všech technologických akcií).

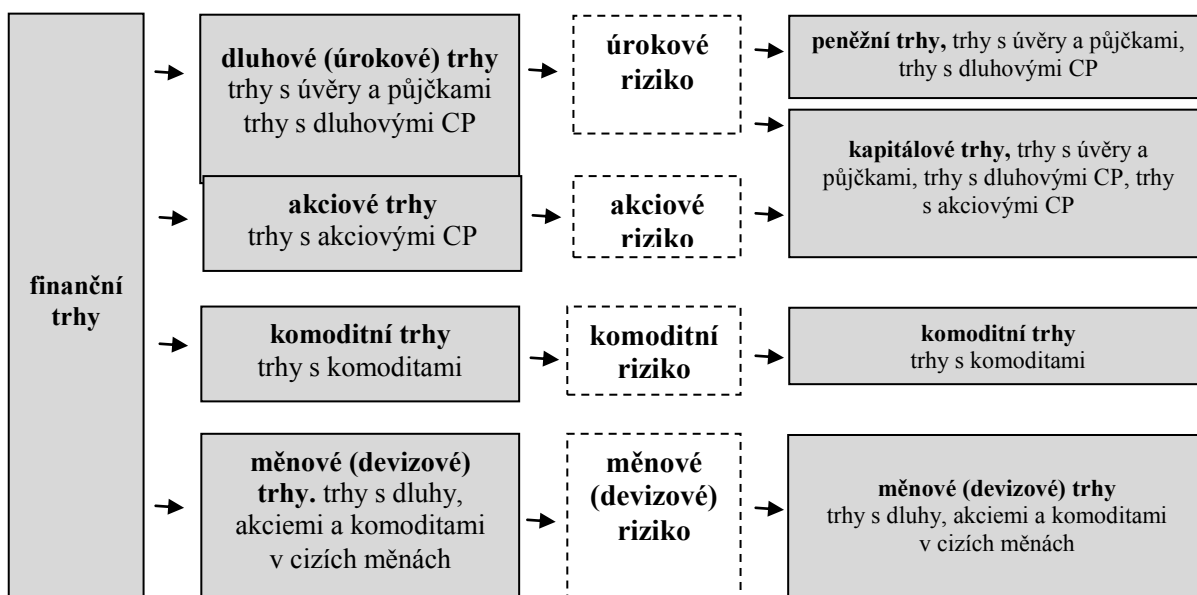
Komoditní riziko, což je riziko ztráty ze změn cen nástrojů citlivých na ceny komodit (např. ropy, zemního plynu, mědi, cukru, pšenice). [7]

Měnové (devizové) riziko, které je rizikem ztráty ze změn cen nástrojů citlivých na měnové kurzy. [7]

Kromě toho se někdy můžeme setkat s **dvěma vedlejšími kategoriemi tržního rizika**: [7]

- **Korelační riziko**, jako riziko ztráty z porušení historické korelace mezi rizikovými kategoriemi, nástroji, produkty, měnami a trhy; v případě úrokového rizika se jedná například o riziko ztráty v případě, že úrokové míry aktiv se nemění shodně s úrokovými mírami závazků a například 0,5% zvýšení úrokových měr u úvěrů může být spojeno s 1% zvýšením úrokových měr u vkladů;
- **Riziko úvěrového rozpětí**, což je riziko ztráty ze změn rozpětí u cenných papírů různého úvěrového hodnocení (např. podnikatelských a státních dluhopisů), úvěrové rozpětí je rozdíl mezi výnosností do splatnosti daného finančního nástroje a výnosností do splatnosti obdobného bezrizikového finančního nástroje; například u podnikového dluhopisu je možné úvěrové rozpětí definovat jako rozdíl mezi výnosností do splatnosti podnikového dluhopisu (dluhopisu s úvěrovým rizikem) a výnosností do splatnosti obdobného státního dluhopisu (tj. dluhopisu bez úvěrového rizika).

Kategoriím finančních rizik odpovídají kategorie finančních trhů (obrázek 5).

Obrázek 5: Kategorie finančních trhů

Zdroj: [7]

Výše uvedené čtyři kategorie tržního rizika je možné zobecnit takto: [7]

- **Delta riziko** či **riziko absolutní ceny** jako lineární změna hodnoty portfolia při změně hodnoty podkladového nástroje, toto riziko obsahuje výše uvedené akciové, komoditní a měnové riziko.
- **Gamma riziko** či **riziko konvexity** jako odchylka změny hodnoty portfolia od lineární změny hodnoty portfolia při změně hodnoty podkladového nástroje, toto riziko existuje u nelineárních portfolií, například u opčních portfolií.
- **Vega riziko** či **riziko volatility** jako změna hodnoty portfolia při změně očekávané volatility hodnoty podkladového nástroje.
- **Theta riziko** či **riziko času** jako změna hodnoty portfolia při plynutí času.
- **Rho riziko** či **úrokové riziko** jako změna hodnoty portfolia při změně úrokové míry r , používáme při diskontování budoucích peněžních toků, jedná se o výše uvedené úrokové riziko.

2.2.2 Měření tržních rizik

Existuje několik metod měření tržních rizik. Jednou ze základních je GAP analýza, která měří efekt změny úrokové sazby, a to na čistý zisk banky. GAP analýza dělí aktiva i pasiva citlivá na změnu úrokové sazby do jednotlivých časových pásem podle splatnosti a měří tak riziko, které spočívá právě v nesouladu ve splatnostech aktiv a pasiv a počítá se, jako rozdíl aktiv citlivých na změnu úrokových sazeb a pasiv citlivých na změnu úrokových sazeb. [9]

Abychom se přiblížili realitě, tabulka 1 ukazuje jednoduché dělení aktiv a pasiv na ta, která jsou, a ta, která nejsou citlivá na změnu úrokových sazeb (pouze obecně).

Tabulka 1: Rozvaha banky z hlediska citlivosti na změnu úrokových sazeb

Rozvaha	
<i>Aktiva</i>	<i>Pasiva</i>
Aktiva citlivá na změnu úrokových	Pasiva citlivá na změnu úrokových
pohledávky za bankami	závazky vůči bankám
pohledávky za klienty	závazky vůči klientům
Aktiva necitlivá na změnu úrokových	Pasiva necitlivá na změnu úrokových
instrumenty s pevnou úrokovou sazbou	instrumenty s pevnou úrokovou sazbou
Akcie	Kapitál
Podíly	Rezervy
stálá aktiva (budovy, majetek...)	nerozdělený zisk

Zdroj:[9]

Tradiční nástroje měření tržních rizik

Základní metodou měření rizika jednotlivých instrumentů, měn, akcií apod. je **volatilita** (standardní odchylka pohybu cen daného podkladového aktiva). [9]

Dalším nástrojem pro měření rizik je měření **citlivosti** (sensitivity) změny ceny aktiva v souvislosti se změnou jiných tržních parametrů. Jedná se o parametry: [9]

- **Beta (β)** – pro měření rizikovosti akciových pozic. Beta měří citlivost změny hodnoty akciové pozice na změnu v tržních podmínkách .
- **Durace (D)** – pro měření citlivosti ceny obligací na změnu úrokových sazeb.
- **Delta (Δ)** – měření citlivosti ceny derivátových instrumentů na změnu ceny podkladového aktiva.

2.2.3 Metoda vnitřních modelů VAR tržních rizik

Jednou z alternativních metod měření tržních rizik a stanovení kapitálových požadavků je uplatnění **vnitřních modelů VAR**, tj. **vnitřních modelů hodnot v riziku** (value at risk). Tyto modely vyvinuly některé vyspělé banky k **měření celkového tržního rizika portfolia**. Výchozím předpokladem je, že finanční instituce mají lepší předpoklady sestavit modely, které přesně měří riziko během určité doby držení, než regulátoři. Tím, že modely nahrazují jednotná regulační pravidla měření rizik, kapitálové požadavky by měly lépe odrážet skutečné riziko jednotlivých institucí. Úlohou regulátorů je potom modely ověřit. Tato varianta byla umožněna na žádost bank a představuje zásadní průlom do jinak přesně stanovených postupů regulátorů. I když odpovědnost za model nese banka, bankovní dohled musí modely testovat, aby banka nebyla vystavena nepřiměřeně velkému riziku. [7]

Modely VAR obvykle zahrnují všechny druhy tržních rizik, i když je možné setkat se s modely VAR pouze na jednotlivé druhy tržních rizik, tj. úrokové, akciové, komoditní a měnové riziko. Vývoj ukazuje, že v budoucnosti se modely VAR zřejmě rozšíří na úvěrové, operační či dokonce právní riziko. [7]

Podstata modelů VAR

VAR je potencionální ztrátou s určitou pravděpodobností během určité následující doby držení, stanovenou na základě určitého historického období, kterou instituce může mít u svého portfolia při nepříznivých tržních změnách. Vlastně představuje komplexní míru tržního rizika. Jedná se o ztrátu z portfolia za předpokladu určité hypotetické změny rizikových faktorů. [7]

Například denní VAR ve výši 10 mil. Kč při 1 % jednostranné pravděpodobnosti znamená, že společnost v průměru ztratí 10 mil. Kč v 1 % dnů.

VAR je nutné stanovit pro celou řadu dob držení. I když použití krátkých dob držení (např. jeden den) může být užitečné pro každodenní řízení rizika, obezřetní manažeři také stanoví riziko pro delší dobu držení, neboť **použití krátkých časových horizontů je založeno na předpokladu, že vždy bude dostatečná tržní likvidita**, aby bylo možné uzavřít pozice za minimálních ztrát. Avšak za krizového stavu se může zhoršit přístup instituce na trh a nemusí být možné uzavření nebo zajištění pozic s výjimkou extrémně nepříznivých cen. Potom bude nutné pozice držet déle, než se původně předpokládalo. Takové neočekávané prodloužení dob držení způsobí proti původnímu předpokladu zvýšení rizikovosti, neboť pravděpodobnost velkých cenových změn se zvyšuje s dobou držení. Banky používají jednodenní **dobu držení**, neboť delší doba není vhodná vzhledem k dynamickému charakteru

složení portfolia. Na druhé straně investiční manažeři obvykle používají jednoměsíční dobu držení. Také volba **historického období** bývá kompromisem. Nevýhodou kratšího období je, že zachycuje pouze nedávné tržní turbulence a může vést v případě stabilních tržních cen k velice nízké hodnotě rizika. Naopak nevýhodou delšího období je, že hodnota v riziku málo reaguje na náhlou změnu tržních cen. [7]

Metody modelů VAR

Existují různé metody VAR a banky mají poměrně velkou flexibilitu v používání těchto modelů. Neexistuje totiž žádná standardní metoda VAR, tyto metody se liší například v metodách simulace změn rizikových faktorů, nicméně existují **tři hlavní metody stanovení VAR, a to:** [7]

- metoda variací a kovariancí;
- metoda historické simulace;
- metod Monte Carlo.

2.2.4 Legislativní úprava řízení tržních rizik

Opatření ČNB definuje tři požadavky na řízení tržních rizik.

Systém měření a sledování tržních rizik, který by banky měly mít takový, aby odpovídal rozsahu aktivit banky a dokázal podchytit všechny významné zdroje rizik a vyhodnotit dopady změn v tržních sazbách a kurzech na výnosy a náklady banky a na hodnotu jejích aktiv a pasiv. [8]

Dalším požadavkem jsou **limity**. Banky mají vytvořenou soustavu limitů pro řízení tržního rizika a musí zajišťovat, aby tyto limity, ať interní nebo stanovené regulátorem, nebyly překročeny. Tyto limity jsou sestaveny tak, aby omezily dopad potenciálních změn v tržních rizikových faktorech na výnosy a hodnotu aktiv a pasiv. [8]

Banka, která používá modely pro řízení tržního rizika, by měla mít k dispozici i komplexní program na **stresové testování**, které identifikuje události mající na banku značný dopad. Banky tedy provádí stresové testování, aby posoudily dopad extrémně nepříznivých tržních podmínek. Stresové testování je prováděno na základě stresových scénářů. Stresové testy jsou co do podstaty kvantitativní i kvalitativní a zahrnují tržní riziko i riziko likvidity. Kvantitativní kritéria identifikují možné stresové scénáře, kterým může být banka vystavena. Kvalitativní kritéria obsahují dva hlavní cíle stresového testování, tj. stanovit schopnost kapitálu banky absorbovat potenciálně velké ztráty a identifikovat možnosti, jak banka může snížit své riziko a zachovat kapitál. Stresové testy jsou integrální součástí strategie

managementu banky a výsledky stresového testování musí být známy vrcholovému managementu a periodicky předkládány představenstvu banky. Banka zpravidla kombinuje používání stresových scénářů České národní banky se stresovými testy vyvinutými samotnou bankou, které odrážejí specifická rizika banky. [11]

2.3 Riziko likvidity

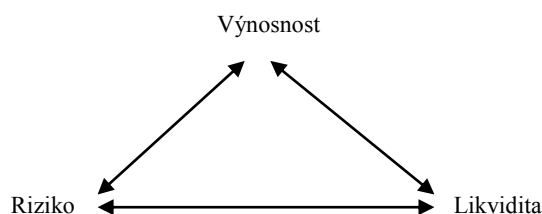
Při řízení rizika bank je velice důležité **řízení aktiv a pasiv (ALM) banky**, cílem ALM je zajistit likviditu, solventnost a rentabilitu (efektivnost) banky.

Likvidita banky vyjadřuje její schopnost dostat svým krátkodobým (hotovostním nebo platebním) závazkům v odpovídající objemové a časové struktuře, tedy schopnost banky reagovat na požádání na požadavky věřitelů na vyzvednutí jejich vkladů (hotově či převodem). Zjišťuje se povinnými a nepovinnými minimálními rezervami u centrálních bank a samozřejmě (především) vhodným řízením aktiv a pasiv. [9]

Riziko likvidity odráží pravděpodobnost situace, kdy banka ztratí schopnost dostat svým hotovostním nebo platebním závazkům v termínu jejich splatnosti. Riziko vyplývá z různého načasování peněžních toků na straně aktiv a pasiv. Těsně souvisí též s úrokovým rizikem, a proto se řízení obou rizik v bance prolíná. [9]

Centrální banka může regulovat podnikání bank prostřednictvím tzv. pravidel likvidity. **Pravidla likvidity** stanovují bankám závazné vztahy mezi určitými položkami aktiv a pasiv, např. podle jejich splatnosti či měnové skladby. Pro banky znamenají tato pravidla minimální podmínky pro zachování jejich likvidity. Tato pravidla mohou upravovat například minimální výši likvidních prostředků, omezení a podmínky směřující ke sladění splatnosti aktiv a pasiv banky. Zavedení pravidel likvidity je nástrojem s velmi tvrdým dopadem. Banky musí přizpůsobit strukturu bilance, což může znamenat změny v objemech skupin aktiv a pasiv. Česká národní banka nestanovuje konkrétní limity v oblasti řízení rizika likvidity, tuto činnost ponechává na bankách samotných. Centrální banka si však vyhrazuje právo v určitých případech požadovat splnění požadavků zejména ve formě poměrových ukazatelů, která sama stanoví, a to zejména pokud má informace o negativním vývoji v dané bance. [8]

Protože likvidní aktiva mají nižší výnosy, zásoby rychlých aktiv mají **vysoké náklady příležitosti**, což vede k otázce optimalizace vztahu likvidity a ziskovosti, viz známý magický trojúhelník (obrázek 6). [9]

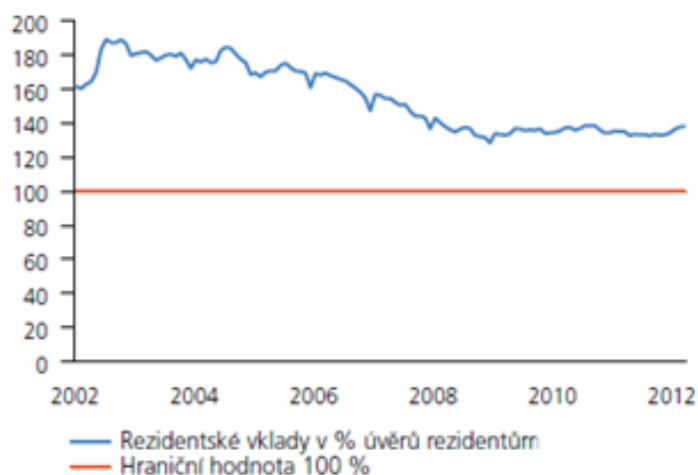
Obrázek 6: Magický trojúhelník

Zdroj: [9]

2.3.1 Likvidita v českém bankovním sektoru

Pro řízení likvidity jsou pochopitelně kromě rychlých aktiv důležité i krátkodobé zdroje likvidity, které se dají rozdělit na dvě hlavní kategorie: primární zdroje a sekundární zdroje. Mezi hlavní **primární zdroje** českých bank patří klientská depozita. Zvyšující se podíl běžných účtů, za určitých podmínek, může znamenat zvýšení rizika likvidity, neboť se jedná o relativně nestabilní zdroj bank, ačkoliv většina zůstatků na běžných účtech je stabilní. Nejdůležitějším **sekundárním zdrojem** českých bank jsou mezibankovní úvěry. [9]

České banky rozhodně netrpí nedostatkem likvidity, naopak mají přebytečné zdroje, a jak lze vidět na obrázku 7, český bankovní sektor je v mezinárodním srovnání opravdu nadprůměrně likvidní a disponuje značným převisem vkladů nad poskytnutými úvěry. Hodnota tohoto krytí se udržuje na bezpečných hodnotách vysoko nad 100 % hranicí. [13]

Obrázek 7: Graf vývoje likvidity českého bankovního sektoru (v %)

Zdroj: [13]

2.4 Operační riziko

Operační riziko se do popředí zájmu dostalo zejména v době, kdy bylo zařazeno do konceptu výpočtu kapitálové přiměřenosti Basel II. Na rozdíl od ostatních rizik není definice operačního rizika zcela jednotná. Podle dokumentu Basel II se jedná o riziko ztráty banky vlivem nedostatků či selhání vnitřních procesů, lidského faktoru nebo systémů či riziko ztráty vlivem vnějších událostí, včetně rizika ztráty v důsledku porušení či nenaplnění právní normy. Do definice operačního rizika bývá někdy zahrnováno strategické riziko (riziko spojené s obchodním rozhodnutím banky). [8]

Operační riziko je typem rizika, které je vždy spojeno s provozem banky a s počtem jejích obchodních operací. Operačnímu riziku je banka vystavena každodenně, při všech činnostech, které běžně vykonává. Každá operace, ať už prováděna lidmi nebo automatizovaně, je spojena s rizikem možné chyby. [5]

Operační riziko se dělí na tři kategorie: [7]

- **Transakční riziko** je rizikem ztráty v důsledku chyb v provedení operací, chyb vyplívajících ze složitosti produktů a neschopnosti současných systémů je provádět, chyb v zaúčtování obchodů, či chyb ve vypořádání obchodů.
- **Riziko operačního řízení** je rizikem ztráty z chyb v řízení aktiv ve front, middle a back office, jedná se o neidentifikovatelné obchody nad limit, neautorizované obchodování jednotlivými obchodníky, podvodné operace vztahující se k obchodování a zpracování včetně chybného zaúčtování a padělání, praní peněz, neautorizovaný přístup k systému, závislost na omezeném počtu osob personálu a o nedostatek kontroly při zpracování obchodů.
- **Riziko systémů**, které je rizikem ztráty z chyb v systémech podpory, jedná se o chyby v počítačových programech, v matematických vztazích modelů, o nesprávné a opožděné podávání informací vedení, o chyby při přenosu dat a o nesprávné plánování nahodilých událostí v případě výpadku systému nebo přenosu dat.

Ze své podstaty je riziko obtížně kvantifikovatelné. Vrcholové vedení musí mít stálý přehled o aktivitách svých oddělení, zejména dealerů, i když tito dealeři jsou vysoce kvalifikovaní. Nelze nikdy spoléhat na tzv. „zkušené pracovníky“, neboť mohou snadno své postavení zneužít. Za řízení tohoto rizika a zavedení odpovídajícího vnitřního auditu je odpovědné veškeré vedení. V bankách existují pro případ nahodilých událostí záložní systémy. [7]

2.5 Obchodní riziko

Obchodní riziko lze dělit na sedm kategorií: [7]

- **Právní riziko**, které je rizikem ztráty z právních požadavků partnery nebo z právní neprosaditelnosti kontraktu.
- **Riziko změny úvěrového hodnocení**, které je rizikem ztráty ze zatížení možnosti získat peněžní prostředky za přijatelné náklady.
- **Reputační riziko**, které je rizikem ztráty z poklesu reputace na trzích, čili ze ztráty dobrého jména.
- **Daňové riziko**, které je rizikem ztráty ze změny daňových zákonů nebo nepředvídaného zdanění.
- **Riziko měnové konvertibility**, které je rizikem ztráty z nemožnosti konvertovat měnu na jinou měnu jako následek změny politické nebo ekonomické situace.
- **Riziko pohromy**, které je rizikem ztráty z přírodních katastrof, války, krachu finančního systému apod.
- **Regulační riziko**, které je rizikem ztráty z nemožnosti splnit regulační opatření (např. kapitálovou přiměřenost) a z chyb v předvídání budoucích regulačních opatření.

2.6 Systémové riziko

Systémové riziko je rizikem přenosu potíží, kdy neschopnost jedné instituce splnit své závazky při jejich splatnosti způsobí, že jiné instituce nebudou schopny plnit své závazky při jejich splatnosti. Toto selhání může způsobit značné likvidní a úvěrové problémy a v důsledku může ohrozit stabilitu finančních trhů. Systémové riziko bankovního sektoru roste v případě vyšších mezibankovních úvěrů a vkladů a společného vlastnictví bank. Selhání instituce může způsobit jakýkoli druh rizika, což může ohrozit další společnosti stejného nebo jiného tržního segmentu. V extrémním případě může dojít k selhání finančního systému jako celku. Ochrana před tímto rizikem je úkolem regulátorů a centrálních bank. [7]

3 KAPITÁLOVÁ PŘIMĚŘENOST

Jak již víme, při řízení rizik je velice důležité řízení aktiv a pasiv banky, kam mimo jiné patří i řízení vztahů vlastního a cizího kapitálu, tj. **řízení kapitálové struktury** s ohledem na riziko. Tato část se zabývá právě řízením kapitálu banky.

Rozlišujeme tři hlavní druhy kapitálu: [9]

- účetní kapitál;
- regulatorní kapitál;
- ekonomický kapitál.

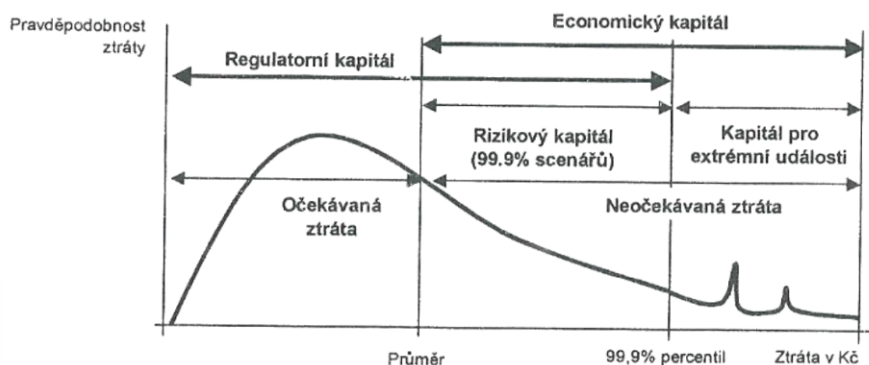
Účetní kapitál vychází z účetního pojetí kapitálu, který vychází z identity účetní rozvahy. Kapitál je rozdíl mezi účetní hodnotou aktiv a závazků, jak znázorňuje vzorec 1.

$$\text{Kapitál} = \text{Aktiva} - \text{Závazky} \quad (1)$$

Regulatorní kapitál se užívá pro výpočet kapitálové přiměřenosti, což je poměr kapitálu k rizikům dané banky (vzorec 2).

$$\text{Kapitálová přiměřenost} = \frac{\text{Kapitál}}{\text{Rizikově vážená aktiva (RVA)}} \geq 8 \% \quad (2)$$

Ekonomický kapitál je „nárazník“ pro budoucí, **neočekávané ztráty** vyplývající z úvěrového, tržního a operačního rizika obsažených při půjčování peněz. Ekonomický kapitál se liší od regulatorního kapitálu; snahou Basel II je konvergence obou kapitálů. Jak plyne z obrázku 8, ekonomický kapitál má pokrýt neočekávané ztráty, zatímco rezervy mají pokrýt ztráty očekávané. [9]

Obrázek 8: Regulatorní a ekonomický kapitál

Zdroj:[9]

Regulace rizik znamená, že regulátor předepisuje způsob měření rizik a limity na tato rizika, aby byla zajištěna bezpečnost finančního systému a ochrana uživatelů finančních služeb. V oblasti financí se regulace týká zpravidla všech bank a je obvykle prováděna v každém vyspělém státě bankovním dohledem a komisí pro cenné papíry. [3]

Kapitálová přiměřenost představuje pro banky povinnost udržovat určitou minimální výši kapitálu vzhledem k objemu a rizikovosti svých aktiv. Existence pravidel kapitálové přiměřenosti výrazným způsobem ovlivňuje proces řízení rizik v bankách, neboť bankám ukládá povinnost udržovat určitou minimální výši tzv. regulačního kapitálu, která by měla odpovídat stupni rizikovosti aktiv dané banky. [8]

Kapitálová přiměřenost je založena na snaze pokrýt všechny budoucí ztráty banky, které jsou spojeny s dnešními riziky, kapitálem akcionářů (tj. vnitřními zdroji příslušné akciové společnosti). Taková snaha je spravedlivá, protože potencionální ztráty finanční instituce by měli pocítit především její akcionáři a nikoli její klienti. Regulátor přitom stanovuje minimální výši tzv. kapitálových požadavků, neboť se prolínají dva zájmy: (1) při příliš nízkých kapitálových požadavcích se ztrácí zájem akcionářů na bezrizikovém chodu instituce, neboť při jejím případném krachu nemohou příliš ztratit; (2) regulace však naopak nemůže znamenat přílišné náklady regulované instituce, kdy by vysoké kapitálové požadavky snížily výnosnost z jednotky kapitálu pod únosnou mez. Je také nutné nalézt kompromis mezi náklady spojenými se zavedením a dodržováním kapitálových požadavků na jedné straně a náklady spojenými s případným selháním banky (je však pravdou, že skutečná kapitálová vybavenost bank se v praxi často pohybuje vysoko nad přípustným minimem, což na druhé straně zvyšuje jejich ratingové hodnocení a dovoluje jim např. získat levnější úvěry). Přístupy regulátorů ve světě jsou rozdílné a pohybují se od velmi přísných k velmi liberálním kapitálovým požadavkům. Aby však při současném stupni globalizace byla regulace účinná, je nutná určitá konzistence mezi přístupy v jednotlivých zemích. Z iniciativy různých mezinárodních asociací tak vznikla doporučení respektovaná na národních úrovních. Takovými respektovanými orgány v oblasti financí jsou především Basilejský výbor pro bankovní dohled úzce provázaný s Bankou pro mezinárodní platby, příslušné direktivy Evropské unie (např. Capital Adequacy Directive CAD) a Mezinárodní organizace komisí pro cenné papíry. [3]

3.1 Vývoj kapitálové přiměřenosti podle basilejského výboru

Tzv. basilejská kapitálová dohoda z roku 1988 označována jako **Basel I** byla první mezinárodní dohodou týkající se regulace finančních rizik, a to zatím pouze úvěrových rizik v bankách. Stanovila společnou míru kapitálové přiměřenosti pro úvěrové riziko. Poměr regulačního kapitálu v čitateli musí být minimálně z 50% tvořen kvalitním jádrovým kapitálem (tier 1) a zbytek pak může tvořit dodatkový kapitál (tier 2). Rizikově vážená aktiva ve jmenovateli se spočtou jako součet účetních hodnot přes jednotlivé třídy aktiv banky, přičemž každý sčítanec je opatřen předepsanou rizikovou váhou z intervalu mezi nulou a jedničkou (např. peněžní hotovost, zlato a pohledávky za vládami mají rizikovou váhu 0, takže ve jmenovateli kapitálové přiměřenosti fakticky nefigurují; na druhé straně např. pohledávky za soukromým sektorem mají rizikovou váhu 1, takže ve jmenovateli kapitálové přiměřenosti figurují ve své plné účetní hodnotě a musí být tedy minimálně z 8 % pokryty regulačním kapitálem). [3]

Od vydání Basel I probíhaly práce na doplnění kapitálové přiměřenosti za účelem zahrnutí tržního rizika. Úkol se jevil stále naléhavější vzhledem k tomu, že banky se stále více kromě tradičních úvěrových a vkladových činností angažovaly v obchodní. Vznikl tedy další návrh basilejského výboru, který v rámci kapitálové přiměřenosti zohledňuje vedle úvěrového rizika již také riziko tržní. Jedná se o tzv. standardní metodu založenou na blokovém přístupu, kdy se kapitálové požadavky nejprve stanoví zvlášť pro každou jednotlivou pozici tržního rizika. Nakonec se kapitálové požadavky pro jednotlivé typy tržního rizika jednoduše sečtou a přičtou ke kapitálovému požadavku stanovenému k úvěrovému riziku. Nutnost alokovat další regulační kapitál vzhledem k tržnímu riziku vedlo k povolení třetí složky regulačního kapitálu (vedle tier 1 a tier 2) označované jako tier 3, jedná se o nejméně kvalitní kapitál složený především z krátkodobého podřízeného dluhu (tj. z krátkodobého dluhu, nad nímž má v případě bankrotu prioritu jakýkoliv obyčejný dluh). [7,3]

V roce 1995 došlo k revizi předchozího návrhu basilejského výboru. Zatímco pro výpočet kapitálových požadavků k úvěrovému riziku se doporučuje standardní metoda, pro výpočet k tržnímu riziku se doporučuje tzv. metoda vnitřních modelů založená většinou na přístupu VaR (hodnota v riziku), kdy se odhaduje nejhorší ztráta, ke které může dojít s předepsanou pravděpodobností v nejbližší budoucnosti (viz kapitola 2.2.3). Předchozí návrhy zahrnující standardní metodu a metodu vnitřních modelů byly basilejským výborem shrnuty pod názvem dodatek kapitálové dohody o zahrnutí tržních rizik z roku 1996 a stručně se označují jako **Basel II**. Nová basilejská kapitálová dohoda z roku 2002 sice zachovává původní přístup

k tržnímu riziku, podstatným způsobem však zohledňuje operační riziko. Ponechává se pro ni označení (New) Basel II. [3]

Pro shrnutí, Basel I tedy nejprve zahrnoval pouze úvěrové riziko. Postupem času se ukázalo, že je potřeba zahrnout i další rizika, tržní riziko bylo tedy přidáno v roce 1996 a operační riziko je obsaženo v Nové Basilejské dohodě platné od roku 2007, někdy označována také jako Basel II (viz obrázek 9).

Obrázek 9: Rizika v Basel I a Basel II

Zdroj: [9]

3.1.1 Basel III

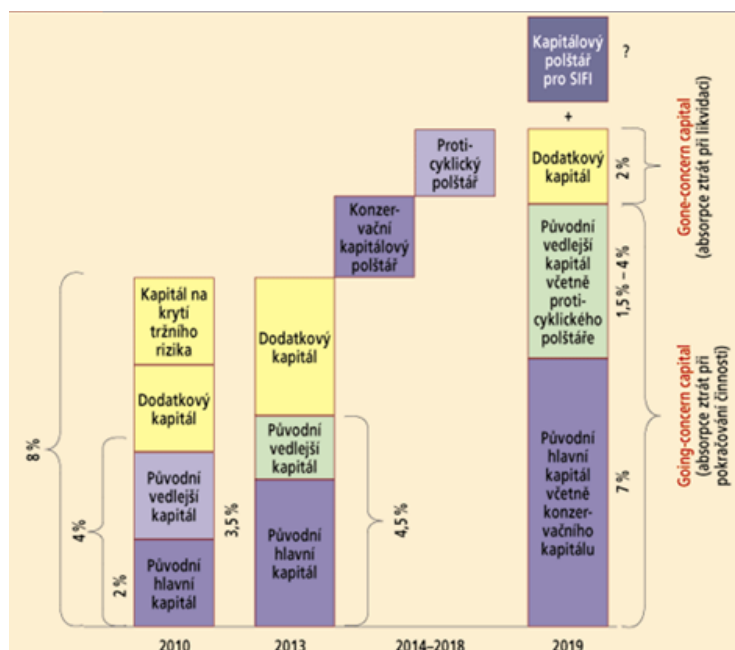
Důvodem vzniku Basel III byla finanční krize, která na podzim roku 2008 odstartovala pádem americké investiční banky Lehman Brothers, jejímu pádu předcházela takzvaná hypoteční krize na americkém finančním trhu. Finanční krize vedla k významné ztrátě důvěry mezi bankami. Cílem regulatorních opatření Basel III je tedy zajistit, aby vhodná regulatorní a stabilizační opatření znovu nastolila důvěru v bankovní ústavy. Bankovní systém musí být lépe vybaven, aby mohl takovým tlakům v budoucnu čelit. V prosinci roku 2010 Basilejský Výbor pro bankovní dohled publikoval reformní balíček, který vešel ve známost jako „Basel III“ a jehož hlavní části vstupují v platnost podle návrhu v období 2012-2019. Podle Basel III banky potřebují v porovnání s předchozím souborem regulatorních opatření Basel II z roku 2007 zejména: [6]

- vyšší a kvalitnější kapitálové rezervy;
- propracované nástroje na řízení rizik a lepší pokrytí rizik, zejména tržních a rizik protistran;
- minimální standardy pro řízení **likvidity** (krátkodobé i dlouhodobé);
- zdravý poměr mezi vlastním kapitálem a závazky (**kapitálová přiměřenost**).

Jakým způsobem Basel III zajišťuje kapitál a likviditu

Basel III nyní konkrétně řeší vztah mezi rizikem a kapitálem, neboť je nutné mít k dispozici větší objem kapitálu, který je také kvalitnější. Co se týká nejvyšší a nejdůležitější kategorie kapitálu (**Tier 1**), došlo u ní k významnému navýšení. Aby bylo možné i v souvislosti se závazky zajistit dostatečný vlastní kapitál, byl pevně stanoven podíl vlastního kapitálu na celkových aktivech (tzv. **leverage ratio**). Dostatečnou likviditu mají zajišťovat **dva ukazatele likvidity** (poměr likvidního krytí a poměr čistého stabilního financování), jejichž účelem je zajistit úvěrovým institucím za všech okolností dostatečnou zásobu vysoce kvalitních aktiv, aby využitím vlastních fondů dokázaly tyto instituce přestát na trhu třicetidenní krizi a aby byly méně závislé na trhu krátkodobého refinancování. [6]

Obrázek 10 ukazuje postupné navyšování požadavků na poměr mezi kapitálovými zdroji a velikostí požadavku na krytí rizik úvěrových, tržních a operačních. Současný minimální 8% limit bude v průběhu let postupně navyšován až na 10,5 % v roce 2019. Z těchto požadavků bude 2,5 % kapitálových zdrojů tvořit tzv. konzervační polštář pro účely kapitálové rezervy nad rámec rizik. Tento polštář však může být navýšen ještě o dalších 0 až 2,5 % ve formě proticyklického polštáře, který se bude vytvářet v "lepších" časech na časy "horší", takže bude reagovat na ekonomický cyklus. To může dávat maximální požadavek až 13 %. [1]

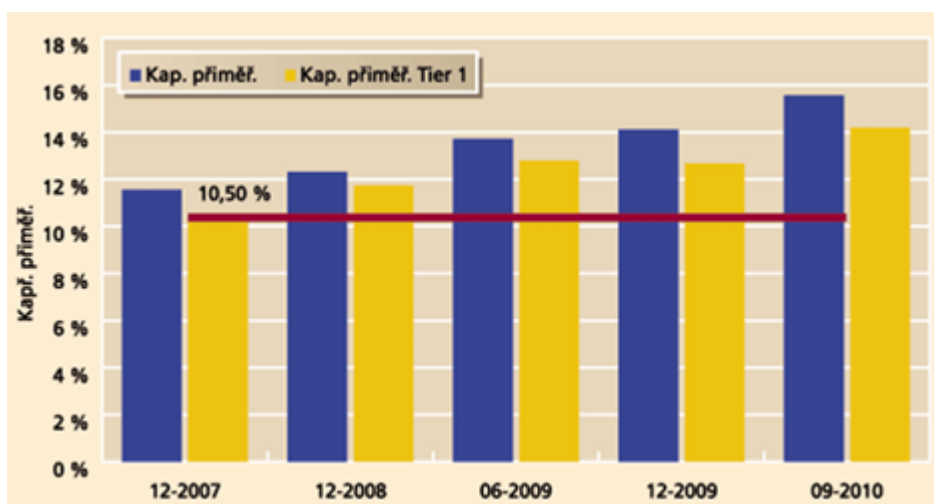
Obrázek 10: Vývoj požadavků na strukturu a výši kapitálových zdrojů

Zdroj:[1]

Dopady potřeby navýšení kapitálových zdrojů na české banky

V České republice jsou banky velmi dobře kapitalizované, k čemuž napomohl jejich konzervativní obchodní model, dostatečná ziskovost bez nadměrného tlaku na hledání výnosnějších, avšak rizikovějších obchodních aktivit, a v neposlední řadě účinná přísnější regulace a přístup České národní banky.

Ve třetím čtvrtletí roku 2010 činila v České republice kapitálová přiměřenost za celý bankovní sektor 15,6 % a kapitálová přiměřenost vzhledem k původnímu kapitálu (Tier 1) 14,2 %. Z těchto čísel vyplývá, že český bankovní sektor splňuje kapitálovou přiměřenost platnou až v roce 2019, přičemž navíc je zde jistý prostor pro zvýšené kapitálové požadavky (viz obrázek 11). [1]

Obrázek 11: Vývoj kapitálové přiměřenosti bank v ČR

Zdroj:[1]

4 ŘÍZENÍ RIZIK V ČESKÉ SPOŘITELNĚ, A.S.

V této kapitole se seznámíme s Českou spořitelnou a řízením rizik v této bance.

4.1 Představení České spořitelny, a.s.

Kořeny České spořitelny sahají až do roku 1825, kdy zahájila činnost Spořitelna česká, nejstarší právní předchůdce České spořitelny. Na tradici českého a později československého spořitelnictví navázala v roce 1992 Česká spořitelna jako akciová společnost. 5,2 milionu klientů, které dnes Česká spořitelna má, hovoří zcela jasně o jejím pevném postavení na českém trhu.

Od roku 2000 je Česká spořitelna členem Erste Group, jednoho z předních poskytovatelů finančních služeb ve střední a východní Evropě se 17 miliony klientů v osmi zemích, z nichž většina je členy Evropské unie. V červenci roku 2001 Česká spořitelna úspěšně dokončila svou transformaci, která se zaměřila na zlepšení všech klíčových součástí banky. Česká spořitelna kontinuálně pokračuje ve zkvalitňování svých produktů a služeb a zefektivňování pracovních procesů.

Česká spořitelna je moderní banka orientovaná na drobné klienty, malé a střední firmy a na města a obce. Nezastupitelnou roli hraje také ve financování velkých korporací a v poskytování služeb v oblasti finančních trhů. Finanční skupina České spořitelny je počtem přes 5 milionu klientů největší bankou na trhu. Česká spořitelna již vydala více než 3 mil. platebních karet, disponuje sítí 654 poboček a provozuje více než 1413 bankomatů a transakčních terminálů. Na českém kapitálovém trhu patří Česká spořitelna mezi významné obchodníky s cennými papíry.

Česká spořitelna získala v soutěži Fincentrum Banka roku 2012 podeváté v řadě titul Nejdůvěryhodnější banka roku. V jedenáctém ročníku soutěže zabodovala také Hypotéka České spořitelny, která se stala Hypotékou roku. Titul Nejdůvěryhodnější banka roku se uděluje na základě hlasování veřejnosti a o ostatních titulech rozhoduje odborná porota. Cílem soutěže Fincentrum Banka roku 2012 je ocenění služeb a produktů bank působících v České republice. [4]

Strategické záměry

V souladu s hlavními strategickými cíli má Česká spořitelna ambici být do konce roku 2014 vedoucí bankou v šesti hlavních segmentech (drobní klienti, movití klienti, nejbonitnější klienti, veřejný a neziskový sektor, malé a střední firmy, velké národní firmy) a jednou z klíčových bank v dalších dvou segmentech (podnikatelé a malé firmy a velké nadnárodní firmy). Při naplňování těchto strategických cílů a ve snaze udržet špičkovou profitabilitu bude Česká spořitelna sledovat tři strategické směry: [6]

- užitek, který poskytuje klientům;
- zážitek pro klienty;
- vztah veřejnosti k bance.

Základní údaje

Základní údaje o České spořitelně platné k 31.12. 2011 v mil. Kč jsou uvedeny v tabulce 2.

Tabulka 2: Základní údaje o ČS, a.s.

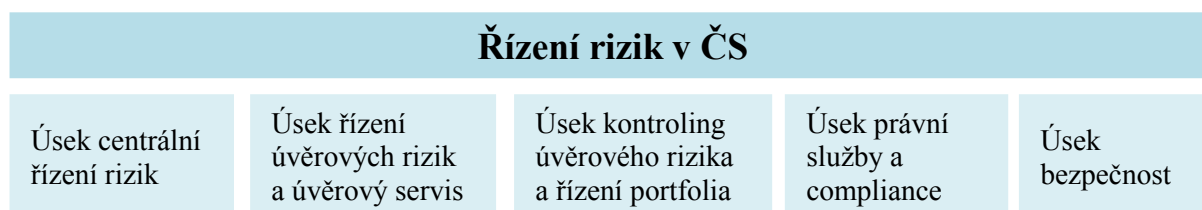
Čistý zisk	13 638
Provozní zisk	25 649
Klientské pohledávky/ klientské závazky	73,5 %
Individuální kapitálová přiměřenost	13,1 %
ROE	18,2 %
ROA	1,5%
Počet pracovníků (průměrný stav)	10 556
Počet poboček	654
Počet klientů	5 202 572
Počet osobních účtů	2 264 722
Počet aktivních karet	3 174 161
Počet bankomatů a platbomatů	1 413
Počet aktivních uživatelů SERVIS 24 a BUSINESS 24	1 409 933

Zdroj: Vlastní úprava dle [4]

4.2 Řízení rizik v České spořitelně, a.s.

Česká spořitelna je v důsledku své obchodní a jiné činnosti nevyhnutelně vystavena různým rizikům, proto jednou z významných součástí řídicího a kontrolního systému banky jsou právě procesy řízení rizik. Nejvýznamnějším finančním rizikem je úvěrové riziko. Investiční portfolio je dále vystaveno úrokovému riziku a riziku likvidity. V případě tržního portfolia se sledují tzv. tržní rizika, tedy riziko měnové, úrokové a akciové. Všechny operace s finančními nástroji provází riziko operační. V České spořitelně je věnována oblasti řízení rizik velká pozornost odpovídající velikosti banky a složitosti obchodních a jiných aktivit. Česká spořitelna má vypracovanou strategii řízení rizik, schválenou představenstvem banky, která obsahuje zásady řízení rizik, zahrnující procesy identifikace rizik, monitorování a měření rizik, soustavy limitů a omezení. Uplatňováním těchto zásad je riziko udržováno v přijatelné výši tak, aby se zachovala efektivnost procesů řízení banky. [4]

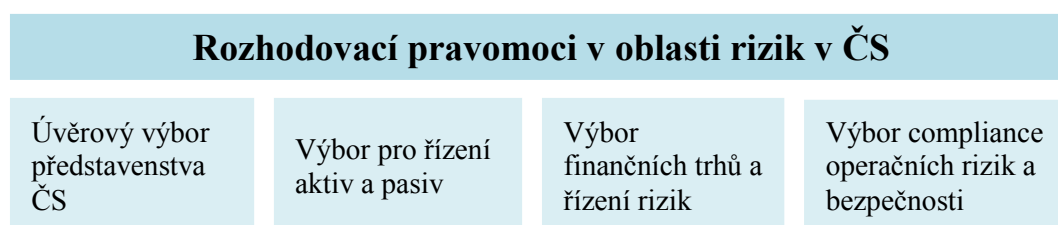
V bance vykonává risk management divize řízená členem představenstva zodpovědným výhradně za oblast řízení rizik. Tato divize je zcela nezávislá na obchodních útvarech banky a soustřeďuje následující útvary, pověřené řízením rizik (obrázek 12).

Obrázek 12: Útvary podílející se na řízení rizik v ČS

Zdroj: Vlastní úprava dle [4]

Rozhodovací pravomoc v oblasti řízení rizik mají kromě představenstva společnosti i další výbory (obrázek 13).

Obrázek 13: Rozhodovací pravomoci v oblasti rizik v ČS

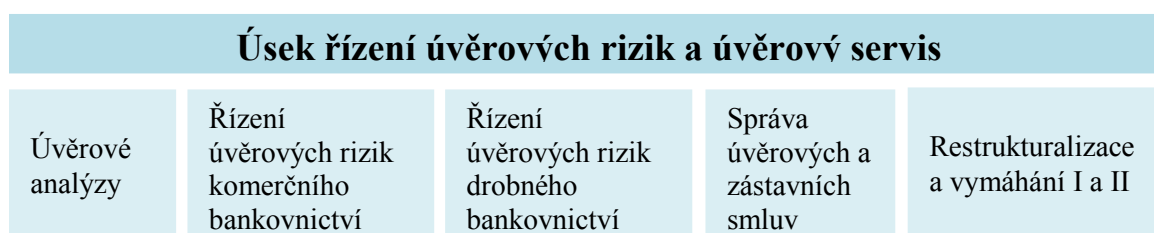
Zdroj: Vlastní úprava dle [4]

4.2.1 Úvěrové riziko

Při řízení úvěrových rizik používá skupina jednotnou metodiku, která stanovuje postupy, role a odpovědnosti. Úvěrová politika popisuje základní principy týkající se identifikace, měření, monitorování, kontroly a řízení úvěrového rizika. Obsahuje základní pravidla poskytování úvěrů včetně omezení pro poskytování úvěrů, dále popisuje jednotlivé nástroje řízení rizika jako například ratingový systém, zajištění, stanovení limitů, nastavení schvalovacích pravomocí, monitoring, tvorba opravných položek, reporting, kontroling a řízení portfolia. [4]

Organizace řízení úvěrového rizika

Za řízení úvěrové rizika v ČS nese odpovědnost úsek řízení úvěrových rizik a úvěrový servis. Hlavními funkcemi tohoto úseku je identifikace, měření, omezování, kontrola úvěrového rizika a další provozní činnosti jako restrukturalizace a vymáhání. Tento úsek spolu s úsekem kontroling úvěrového rizika a řízení portfolia, nese odpovědnost za veškeré záležitosti spojené s úvěrovými riziky, a proto je jedním z hlavních účastníků úvěrového procesu. Plnění výše uvedených funkcí zajišťují následující odbory (obrázek 14). [4]

Obrázek 14: Odbory podílející se na řízení úvěrového rizika v ČS

Zdroj: Vlastní úprava dle [4]

Členění portfolia pro účely řízení úvěrového rizika

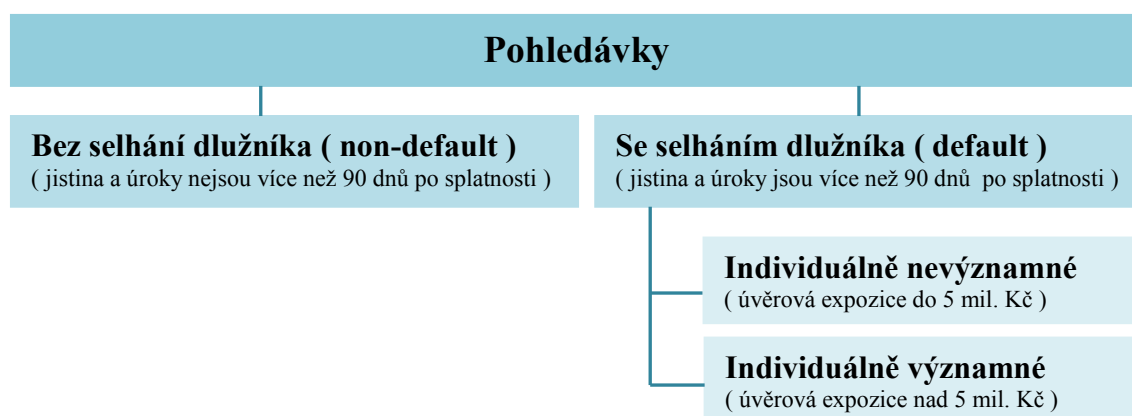
Pro účely řízení úvěrového rizika dělí Česká spořitelna **úvěrové portfolio** následujícím způsobem: [4]

Retailové pohledávky, což jsou pohledávky za fyzickými osobami domácnosti a osobami samostatně výdělečně činnými a dále pohledávky za fyzickými osobami podnikateli, za malými firmami s ročním obratem do 30 mil. Kč a malými obcemi, tzv. MSE, pohledávky z úvěrů stavebního spoření, pohledávky ze splátkového prodeje, úvěry poskytnuté na nákup cenných papírů, a leasingové pohledávky. Metody řízení úvěrového rizika retailových pohledávek jsou založeny na statistických modelech kalibrovaných pomocí historických dat.

Pohledávky za korporátními protistranami jsou tvořeny pohledávkami za malými a středními firmami s ročním obratem 30 až 1000 mil. Kč, tzv. SME, a dále pohledávky za velkými firmami s ročním obratem nad 1 000 mil.Kč a veřejným sektorem, faktoringové pohledávky a leasingové pohledávky. Metody řízení korporátních pohledávek jsou založeny na statistických modelech, velký důraz je však kladen také na pravidelné individuální analýzy jednotlivých klientů.

Pohledávky specifických produktů poskytovaných dceřinými společnostmi jsou specializované finanční produkty, které mají vlastní způsob řízení rizika, který odpovídá jejich specifikům. Patří mezi ně především faktoringové pohledávky, leasingové pohledávky, splátkový prodej, úvěry poskytnuté na nákup cenných papírů a úvěry ze stavebního spoření. Portfolia těchto produktů jsou pravidelně monitorována na individuální bázi (pro individuálně významné pohledávky) i portfoliové bázi.

Pro účely tvorby opravných položek, sledování a predikci ztrátovosti, skupina při řízení úvěrového rizika **pohledávky dělí** následně (obrázek 15).

Obrázek 15: Dělení pohledávek v ČS

Zdroj: Vlastní úprava dle [4]

Česká spořitelna dále sleduje 5 klientských portfolií u individuálně významných a 15 produktových portfolií u individuálně nevýznamných pohledávek (např. hypoteční úvěry fyzickým osobám, hotovostní a spotřebitelské úvěry, úvěry z kreditních karet a úvěry kontokorentní). Úvěrové riziko individuálně významných pohledávek je řízeno na individuální bázi s menším využitím portfoliových modelů. Individuálně nevýznamné pohledávky skupina sdružuje do homogenních portfolií a řídí riziko na portfoliové bázi. Pohledávky se selháním dlužníka odpovídají individuálně znehodnoceným pohledávkám (rating R). Pohledávky bez selhání dlužníka s interním ratingem 1-6 jsou neznehodnocené pohledávky, pohledávky s interním ratingem 7-8 jsou kolektivně znehodnocené. [4]

Sběr informací nezbytných pro řízení rizik

Banka vychází při řízení úvěrového rizika z informací ze svého vlastního portfolia a z informací portfolií dalších členů Finanční skupiny České spořitelny. Banka dále využívá informací z externích informačních zdrojů, např. Credit bureau, z Centrálního registru úvěrů nebo využívá ratingů renomovaných ratingových agentur. Rozsáhlá datová základna, která je pro účely řízení úvěrového rizika k dispozici, slouží jako základ pro modelování úvěrového rizika a jako podpora při vymáhání pohledávek, oceňování pohledávek a kalkulaci ztrát. [4]

Metodika ratingu České spořitelny, a.s.

Ratingový systém zahrnuje veškeré metody, procesy, kontrolní mechanismy, sběr dat a IT systémy, které podporují hodnocení úvěrového rizika, zařazování expozic do ratingových stupňů a kvantifikaci rizikových parametrů pro konkrétní typy expozic. [6]

Rating klienta

Interní rating je považován za jeden z klíčových nástrojů řízení rizik. Banka používá klientský rating pro měření rizikovosti protistrany. Klientský rating odráží pravděpodobnost selhání dlužníka v následujících 12 měsících. Hodnocení dlužníka a stanovení interního ratingu je součástí každého schvalování úvěru nebo zásadních změn v úvěrových podmínkách. Hodnocení dlužníka zohledňuje jeho finanční situaci i nefinanční charakteristiky. U korporátních dlužníků se jedná především o analýzu silných a slabých stránek, např. kvalitu managementu, konkurenceschopnost apod. U retailových dlužníků se jedná především o demografické a behaviorální ukazatele. V rámci řízení rizika banka rozděluje své klienty na klienty „v selhání“ a „bez selhání“. Pro klienty, fyzické osoby nepodnikatele, „bez selhání“ banka používá osmi stupňovou ratingovou škálu a třináctistupňovou ratingovou soustavu pro ostatní klienty. Pro všechny klienty „v selhání“ banka používá ratingový stupeň „R“, který se dále dělí podle příčiny selhání. Zároveň jsou ratingové stupně navrženy tak, aby se zabránilo nadměrné koncentraci dlužníků v jednom stupni. [6]

Definice ratingových stupňů pro fyzické osoby nepodnikatele jsou uvedeny v příloze B, definice ratingových stupňů pro ostatní segmenty v příloze C.

Jednotlivé segmenty klientů podle BASEL II mají různé ratingové nástroje:

Tabulka 3: Ratingové nástroje podle segmentace klientů

Segment	Ratingový nástroj
Vládní a bankovní	Jednotný model pro celou skupinu, založen na externím ratingu kombinovaným s dalšími informacemi
Specializované financování	Jednotný skupinový model, založen na projektovaném cash flow
Korporátní klienti	Hodnocení na základě finančních informací a tzv. soft faktorech
MSE	Obdobně jako korporátní klienti, v úvahu se bere i bonita vlastníka
Fyzické osoby	Behaviorální a aplikační scoring
Municipální klienti	Model založený na analýze rozpočtů

Zdroj: Vlastní úprava dle [4]

Pro všechny segmenty skupina provádí pravidelné revize ratingu. Pro segmenty bankovní, korporátní a územně samosprávné celky se provádí alespoň jednou ročně. Pro retailové klienty je vyvinut tzv. behaviorální rating, kde skupina na měsíční bázi aktualizuje rating klienta na základě jeho aktivit na účtech a úvěrových produktech a delikvence. [4]

Kromě výše uvedeného interního ratingu skupina přiděluje skupiny rizikivosti jednotlivým aktivům z úvěrového vztahu dle vyhlášky ČNB č. 123/2007. V souladu s touto vyhláškou skupina vede 5 skupin rizikivosti, počínaje skupinou standardních, sledovaných, nestandardních, pochybných a konečně ztrátových pohledávek. V případě, že není možné stanovit rating s pomocí interního ratingového nástroje (tzn. zejména v případech, kdy nejsou k dispozici finanční výkazy nebo jiné významné informace pro stanovení ratingu), je možné použít externí rating. Z externích ratingů má přednost rating, který byl již schválen některou společností skupiny Erste Group. Pokud v rámci skupiny Erste Group nebyl ještě pro daného klienta rating schválen, je možné použít rating renomovaných ratingových agentur (Standard & Poor's, Moody's, Fitch). V případě použití externího ratingu je třeba se ujistit, že tento vzal v úvahu všechny podstatné informace, které jsou používány pro stanovení interního ratingu. [4]

Převodní můstek mezi interním ratingem ČS a klasifikačním stupněm ČNB je uveden v příloze D, převodní můstek na rating externích agentur v příloze E.

Převodní můstek mezi interním ratingem ČS a ratingem externích agentur je založen na mapování očekávaných dlouhodobých pravděpodobností selhání a kvalitativním popisu podstupovaného rizika v jednotlivých kategoriích interního ratingu. [4]

Charakteristika systému Aplikační Scoring

Systém Aplikační Scoring (APS) je založen na váhovém a bodovém ohodnocení údajů ve vybraných kritériích charakterizujících klienta a jeho úvěrovou žádost. Jednotlivá kritéria jsou součástí vymezeného okruhu oblastí, jejichž dílčí hodnocení v souhrnu určují výslednou bonitu klienta a rozhodnutí o úvěrové žádosti. O bodovém ohodnocení jednotlivých údajů nejsou pracovníci informováni, jejich nastavení je prováděno v centrálním systému. Základními výstupy ze systému APS jsou:

- Interní rating klienta (kalkulovaný před žádostí, používaný pro roční revizi) a interní rating žadatele po zhodnocení jeho schopnosti splácet nový úvěr.
- Celkové hodnocení žádosti (přijato, další posouzení, zamítnuto). [6]

Struktura schvalovacích pravomocí

Struktura schvalovacích pravomocí je založena na principu významnosti dopadu případné ztráty z poskytnutého úvěru do finančního hospodaření a rizikovosti příslušného úvěrového případu. Nejvyšší schvalovací pravomocí má úvěrový výbor dozorčí rady a úvěrový výbor představenstva. Nižší schvalovací pravomoci jsou odstupňovány podle seniority úseku řízení úvěrových rizik. [4]

Individuální prováděcí schvalovací postupy

Schvalovací pravomoci jsou delegovány na jednotlivé osoby (zaměstnance banky) na základě jejich znalostí a zkušeností s poskytováním úvěrů a odpovědností za daný klientský segment (veřejný neziskový sektor, drobné bankovníctví, drobná firemní klientela, fyzické osoby). Rozhodnutí o navrhované transakci (poskytnutí úvěru) v regionu je v kompetenci osob s delegovanou schvalovací pravomocí pro daný segment vymezenou speciální maticí schvalovacích pravomocí. Tyto matice vycházejících z ratingového hodnocení klienta, které je určeno hodnotou interního ratingu, a výši celkové hrubé úvěrové angažovanosti Finanční skupiny České spořitelny, a.s. vůči klientovi respektive ekonomicky spjaté skupině osob. Například matice u fyzických osob stanovuje, do jaké výše celkové hrubé angažovanosti klienta, a nezajištěné úvěrové angažovanosti, může poradce s příslušnou kompetencí schválit úvěr. Novým zaměstnancům může být přidělena pouze základní schvalovací pravomoc, a to až po zkušební době, tzv. celkovém zaškolovacím procesu a absolvování E-learningového kurzu „Řízení úvěrových rizik“ a příslušného testu. S touto základní schvalovací pravomocí lze schválit nezajištěné úvěry až do celkové hrubé úvěrové angažovanosti klienta 3 mil. Kč, úvěrový limit až 350 000 Kč lze schválit “bez ohledu” na výši hrubé úvěrové angažovanosti, kterou má klient. [6]

Nicméně možnost poskytnutí úvěru závisí v první řadě na výstupu z již zmíněné aplikace „Aplikační scoring“. Což je systém, který po zadání základních vstupních údajů o klientovi jako jsou například věk, stav, vzdělání, příjmy a výdaje klienta, rozhodne, zda úvěr poskytnout či nikoli.

Přidělení vyšších kompetencí určitému počtu vybraných osob záleží na doporučení nadřízené osoby a následně na schválení centrálního odboru. Počet těchto osob s vyšší kompetencí musí být takový, aby byl zajištěn bezproblémový chod poboček a rychlé vyřízení úvěrových žádostí. Všechny poskytnuté úvěry jsou následně monitorovány, a pokud dojde k výraznému zhoršení platební morálky, mohou být schvalovací pravomoci sníženy, či dokonce odebrány.

Riziko koncentrace a limity úvěrové angažovanosti

Česká spořitelna řídí riziko koncentrace úvěrového portfolia systémem limitů velkých angažovaností. Limity angažovanosti jsou stanoveny jako maximální přípustná výše angažovanosti banky vůči jednotlivému klientovi nebo skupině ekonomicky spjatých osob při daném ratingu a zajištění. Systém je nastaven tak, aby v portfoliu nedocházelo k přílišné koncentraci rizika vůči malému počtu klientů. Monitorování dodržování limitů úvěrové angažovanosti se provádí čtvrtletně a jeho výsledky jsou prezentovány úvěrovému výboru představenstva. [4]

Maximální limity úvěrové angažovanosti v mil. Kč, vůči korporátním klientům schválené Úvěrovým výborem představenstva ČS jsou uvedeny v tabulce 4.

Tabulka 4: Limity úvěrové angažovanosti

Kategorie limitu	A	B	C
Krytí zajištěním	≥ 80%	50 -	< 50%
Rating			
1,2,3	5 100		
4a,4b,4c	5 100	4 000	3 500
5a	3 000	2 000	1 500
5b,5c	3 000	1 500	900
6a,6b	1 500	900	400
7 (100% krytí zajištěním)	80		

Zdroj: Vlastní úprava dle [4]

Monitoring

Metody pro monitoring klientů zahrnují různé aktivity související se zabezpečením návratnosti poskytnutého úvěru. Proces monitoringu začíná po uzavření úvěrové smlouvy a pokračuje v průběhu celého úvěrového vztahu s klientem až do doby, kdy je úvěr splacen, nebo kdy dojde k ukončení vymáhání. Za průběžný monitoring klienta je odpovědný příslušný relationship manager. Hlavním cílem monitoringu je: [4]

- včasná identifikace varovných signálů;
- ohodnocení od klienta získaných informací;
- nalezení efektivního řešení problematické situace,;
- splnit doporučená nařízení Basel II, ČNB, skupiny EGB.

Stanovení rizikových parametrů

Pro určení rizikových parametrů, jako je pravděpodobnost selhání (PD) a ztráta z úvěru v selhání (LGD), používá Česká spořitelna vlastní interní modely. Všechny modely jsou v souladu s požadavky Basel II. Monitoring historických rizikových parametrů a jejich predikce vytvářejí prostředí pro řízení portfolia. Aktivní používání rizikových parametrů v managementu banky umožňuje získat podrobné informace o možné citlivosti základních segmentů portfolia na vnitřní a vnější změny. [4]

Výpočet kapitálového požadavku k úvěrovému riziku

V oblasti výpočtu kapitálového požadavku k úvěrovému riziku Česká spořitelna splnila podmínky pro použití přístupu IRB a rizikově vážená aktiva a kapitálový požadavek jsou založena na interním ratingu a vlastním odhadu parametrů PD, LGD. Výpočet rizikově vážených aktiv je prováděn měsíčně. Standardní výpočet je pravidelně doplňován tzv. stresovým testováním, v jehož rámci jsou modelovány dopady náhlých změn tržního prostředí makroekonomických vlivů. [4]

Tvorba opravných položek a rezerv

Tvorba opravných položek a rezerv se řídí standardy IFRS (Mezinárodní standardy pro finanční výkaznictví). Metodika tvorby opravných položek a rezerv je založena na kalkulaci očekávaných ztrát znehodnocených pohledávek. Základním vstupem pro tuto kalkulaci jsou rizikové parametry (PD – pravděpodobnost selhání/nesplacení a LGD – ztráta následkem neplacení) odhadované pro rizikově vážená aktiva. V případě vybraných portfolií individuálně znehodnocených pohledávek se na krytí očekávaných ztrát tvoří portfoliové opravné položky. Řízení tvorby opravných položek a rezerv je zaměřeno na zajištění dostatečnými

ochrany aktiv v úvěrovém portfoliu a vyváženého vývoje výkazu zisků/ztrát. Provisioning budget odráží očekávaný vývoj rizika úvěrového portfolia banky. V průběhu příslušného finančního roku se provisioning budget aktualizuje tak, aby odrážel skutečný vývoj rizika. [4]

4.2.2 Tržní rizika

Skupina je vystavena tržnímu riziku z otevřených pozic v obchodním portfoliu, ale významnou složkou tržního rizika je zejména úrokové riziko aktiv a pasiv zařazených v investiční knize.

Úrokové riziko

Skupina řídí úrokové riziko bankovní knihy monitorováním dat změn úrokových sazeb aktiv a pasiv a využívá modely vyjadřující potenciální dopady změn úrokových sazeb na čistý výnos z úroků. V oblasti monitorování a měření úrokového rizika bankovní (investiční) knihy využívá skupina simulační model zaměřený na sledování potenciálních dopadů změn tržních úrokových sazeb na čistý úrokový výnos. Simulace se provádějí na časovém horizontu 36 měsíců. Základní analýza se zabývá citlivostí čistého úrokového výnosu na jednorázovou změnu tržních úrokových sazeb, dále se provádí pravděpodobnostní modelování čistého úrokového výnosu skupiny a tradiční gap analýza. [4]

Měnové riziko

Skupina řídí toto riziko stanovením a monitorováním limitů na otevřené devizové pozice zahrnující také delta ekvivalenty měnových opcí. Měnové riziko všech finančních nástrojů přebírá do svých pozic útvar obchodování a tyto měnové pozice řídí v souladu s nastavenými limity měnové citlivosti. Kromě monitorování limitů používá skupina rovněž VaR koncept pro měření rizika otevřených pozic ze všech měnových nástrojů. [4]

Akciové riziko

Skupina používá pro sledování a řízení akciového rizika na obchodním i bankovním portfoliu metodu VaR a analýzu citlivosti, která vychází z expozice vůči riziku změny kurzu akcií k rozvahovému dni. Akciové riziko z hlediska vyšší volatility cen akcií představuje i přes menší objemy akciových pozic nezanedbatelnou složku rizik. [4]

Komoditní riziko

Komoditní nástroje se objevují pouze v obchodním portfoliu jako podkladové instrumenty pro klientské operace. Tyto komoditní deriváty tvoří ojedinělé transakce v portfoliu skupiny. [4]

Měření tržního rizika

Limity pro tržní rizika jsou stanovovány zvláště na úrovni obchodního portfolia a bankovního (investičního) portfolia. Pro **obchodní portfolio** jsou stanoveny dílčí limity **VaR** (1 den, 99%) pro jednotlivé obchodní desky a limity pro hodnoty citlivosti (citlivostní limity) obchodního portfolia na jednotlivé rizikové faktory jako jsou měnové kurzy, akciové ceny, úrokové sazby, volatility a další rizikové parametry opčních kontraktů zajišťující dodržování celkové míry tržního rizika. Tyto limity jsou schvalovány výborem finančních trhů a řízení rizik a jsou denně monitorovány. Zatímco veličina VaR pro obchodní portfolio je stanovitelná standardními a ověřenými metodami, **investiční portfolio** obsahuje i taková aktiva a pasiva, která nelze reprezentovat standardním přístupem. Proto je VaR pro tato portfolia počítán na základě speciálních postupů, které se snaží co nejdříve zachytit reálné chování aktiv a pasiv v těchto portfoliích. O riziku VaR (1 měsíc, 99%) investičního portfolia je pravidelně měsíčně informován Výbor řízení aktiv a pasiv, plnění limitu je sledováno na denní bázi útvarem řízení rizik. Soustava tržních limitů musí být v souladu s maximální mírou podstupovaných rizik (měřenou metodou VaR) schválenou představenstvem banky, a také potvrzena mateřskou společností Erste Group Bank. [4]

Metoda VaR je doplněna tzv. **zpětným testováním**, které ověřuje správnost modelu. Při této metodě se porovnávají denní odhady VaR s hypotetickými výsledky portfolia za předpokladu, že by nedocházelo k žádným změnám v portfoliu během obchodního dne. Výsledky zpětného testování dosud vykazují správnost nastavení modelu pro výpočet VaR. Jako doplněk veličiny VaR se v České spořitelně provádí **stresové testování**, čili analýza dopadů nepříznivého vývoje tržních rizikových faktorů na tržní hodnotu obchodního a části investičního portfolia. Scénáře jsou konstruovány na základě historických zkušeností i na základě expertních názorů útvaru makroekonomických analýz. Stresové testování se provádí měsíčně a jeho výsledky jsou reportovány na výbor řízení aktiv a pasiv. [4]

Monitorování a reporting tržního rizika

Investice investičního portfolia do dluhopisů jsou monitorovány v úseku centrálního řízení rizik pomocí systému ukazatelů, vyhodnocujících kvalitu emitenta cenného papíru, země původu a působnosti, ekonomického sektoru, ve kterém působí. V případě signifikantního zhoršení těchto ukazatelů je každá investice znovu individuálně přehodnocena z hlediska budoucího vývoje, možného prodeje či dalšího držení.

Informace o expozici banky vůči tržním rizikům a o dodržování nastavených limitů jsou denně reportovány zodpovědným manažerům banky, měsíčně pak také členům představenstva prostřednictvím výboru aktiv a pasiv a výboru pro finanční trhy a řízení rizik. [4]

4.2.3 Riziko likvidity

Jedním z klíčových nástrojů řízení likvidity je ukazatel „Survival Period Analysis (SPA)“. Tento ukazatel měří, jak dlouho může jednotka z pohledu rizika likvidity přežít během několika různých předdefinovaných krizových scénářů. Mezi tyto scénáře se řadí: běžný stav, mírná krize jména, vážná krize jména, mírná krize trhu, vážná krize trhu a kombinace vážné krize jména i trhu. Aktuální doba přežití je vyhodnocována každý měsíc. Regulace doporučuje, aby doba přežití byla jeden měsíc, během roku 2011 tato doba pro Českou spořitelnu činila více než jeden rok. [4]

Krátkodobá likvidita je monitorována a řízena na základě očekávaných peněžních toků a v souvislosti s tím je upravována struktura mezibankovních depozit a úvěrů, případně dochází k dalším rozhodnutím směřujícím k úpravám krátkodobé likviditní pozice skupiny. **Střednědobá a dlouhodobá likvidita** je monitorována a stresově testována jednou měsíčně prostřednictvím simulačních modelů TLS a SPA, které zohledňují očekávanou možnost obnovení, předčasného splacení, případně prodeje jednotlivých pozic skupiny. Výsledky jsou prezentovány a diskutovány ve výboru pro operativní řízení likvidity a ve výboru pro řízení aktiv a pasiv, které následně rozhodují o potřebě provádět opatření ve vztahu k podstupovanému likviditnímu riziku. [4]

Česká spořitelna sleduje i dva nové poměrové ukazatele k měření likviditního rizika, které zavádí Basel III: „Liquidity Coverage Ration (LCR)“ a „Net Stable Funding Ration (NSFR)“. **Ukazatel LCR** měří odolnost banky vůči náhlé stresové likviditní situaci, konkrétně, zda je banka v případě likviditní krize schopna přežít minimálně 30 dní. Ukazatel je definován jako poměr vysoce likvidních aktiv k celkovému očekávanému odtoku peněžních prostředků během následujících třiceti dnů za stresových podmínek. Minimální hodnota tohoto poměru by měla být vždy vyšší než 100%. Nutnost plnění tohoto limitu se očekává od roku 2015. Ukazatel LCR pro Českou spořitelnu k 31. prosinci 2011 činil 215%. **Ukazatel NSFR** podporuje likviditní odolnost v dlouhém období s cílem zajistit, aby se dlouhodobé pohledávky financovaly dlouhodobými zdroji. Tento ukazatel stanovuje minimální akceptovatelnou částku stabilního financování v horizontu nad jeden rok. Ukazatel NSFR je definován jako poměr částky stabilního financování (kapitál a část zdrojů, u kterých je možné očekávat spolehlivost financování v horizontu přes jeden rok za stresových podmínek) a

objemu požadovaného stabilního financování (aktiva, která je možné zpeněžit za déle než jeden rok). Hodnota tohoto ukazatele by měla být vždy vyšší než 100%. Nutnost plnění tohoto limitu se očekává od roku 2018. NSFR ukazatel pro Českou spořitelnu k 31. prosinci 2011 činil 146%. [4]

4.2.4 Operační riziko

Česká spořitelna definuje operační rizika v souladu s Vyhláškou ČNB č. 123/2007, o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry jako riziko ztráty vlivem nepřiměřenosti či selhání vnitřních procesů, lidského faktoru nebo systémů či riziko ztráty vlivem vnějších událostí, včetně rizika právního. Management banky je pravidelně informován o vývoji a velikosti operačních rizik.

Česká spořitelna využívá tzv. knihu rizik, která byla vyvinuta útvary řízení spolu s interním auditem a která slouží jako nástroj sjednocení identifikace rizik pro potřeby celé Finanční skupiny ČS a nástroj jednotné kategorizace rizik za účelem konzistence sledování a hodnocení rizik. Výčet operačních rizik, podle knihy rizik ČS, je uveden v příloze F. [4]

Česká spořitelna řídí operační riziko v souladu s požadavky nového regulatorního konceptu kapitálové přiměřenosti Basel II. Banka používá speciální softwarovou aplikaci pro sběr dat o operačním riziku za účelem kvantifikace operačních rizik a pro výpočet kapitálového požadavku, ale také jako databázi cenných informací, které se využívají při řízení rizika, pro prevenci dalšího výskytu operačních rizik a dále pro zjednodušení procesů evidence události způsobující škody včetně uplatnění pojistného nároku. Z pohledu prevence ztrát je významný zejména sběr a vyhodnocování dat o nekorektním jednání klientů banky a riziku selhání lidského faktoru (nekorektní jednání zaměstnanců). Česká spořitelna se nespolehá v oblasti hodnocení a řízení operačních rizik pouze na data skutečných událostí. Dalším cenným zdrojem jsou expertní názory managementu na rizika v jejich oblasti zodpovědnosti. Pravidelně probíhá sběr těchto vlastních hodnocení rizik a vyhodnocení expertních rizikových scénářů. Takto získaná data jsou konsolidována do podoby mapy rizik, jejíž podoba je sjednocena v rámci Erste Group Bank. Odhady rizikových scénářů jsou v souladu s principy BASEL II použity při kalkulaci kapitálového požadavku k operačnímu riziku. Důležitým nástrojem pro snížení ztrát v důsledku operačních rizik je pojistný program, který Česká spořitelna využívá již od roku 2002. Program zahrnuje nejen pojištění majetkových škod, ale i rizik z bankovní činnosti a odpovědnostních rizik. Od 1. března 2004 je Česká spořitelna zapojena do společného pojistného programu Erste Group Bank, který významně rozšířil pojistnou ochranu České spořitelny, zejména u škoda se závažným

dopadem na hospodářský výsledek banky. Velká pozornost je věnována prevenci podvodného jednání jako specifické kategorii operačních rizik. Banka se soustřeďuje na prevenci externího podvodného jednání ze strany klientů či třetích stran a na riziko interního podvodného jednání. Závažné případy jsou podrobovány detailnímu šetření, na které navazují individuální opatření a systémové změny v oblasti IT i obchodních procesů banky. [4]

4.2.5 Kapitálová přiměřenost

Individuální kapitálová přiměřenost České spořitelny převyšuje úroveň 8 %, kterou vyžaduje Česká národní banka. Konkrétní výsledky kapitálové přiměřenosti jsou uvedeny v následující tabulce 5. [4]

Tabulka 5: Kapitálová přiměřenost

	2007	2008	2009	2010	2011
Kapitálová přiměřenost	9,55%	10,31%	12,30%	13,92%	13,09%

Zdroj: Vlastní úprava dle [4]

5 ANALÝZA ÚVĚROVÉHO RIZIKA V ČESKÉ SPOŘITELNĚ, A.S.

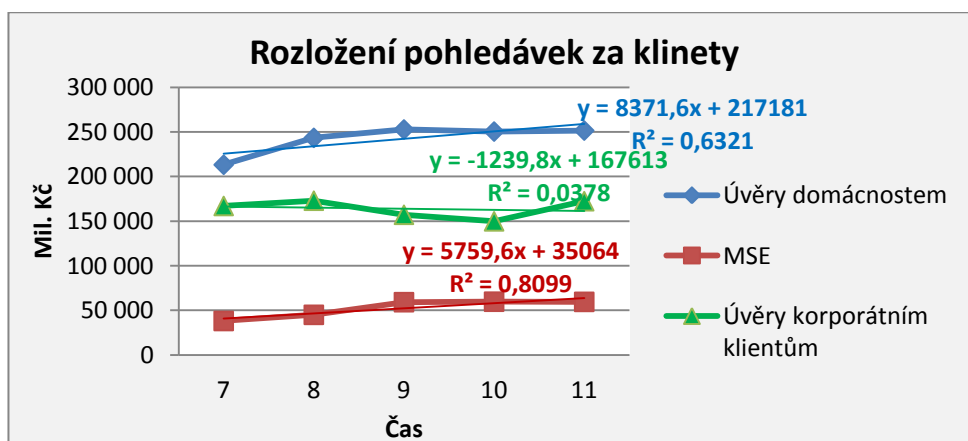
Než začneme se samotnou analýzou, je potřeba objasnit, čeho se bude týkat. Tato analýza se zaměřuje pouze na **pohledávky za klienty**. Nicméně právě zde je největší koncentrace úvěrového rizika (více než 50 %). Mimo pohledávky za klienty vyplývá úvěrové riziko také z rozvahových položek jako jsou pohledávky za bankami (10 %), investice do cenných papírů (více než 20 %) a další.

Pohledávky za klienty se dále dělí dle [4] na:

- **Pohledávky za fyzickými osobami domácnostmi.**
- **Pohledávky za fyzickými osobami podnikateli** a malými firmami s ročním obratem do 30 mil. Kč, tzv. MSE.
- **Pohledávky za korporátními klienty**, které jsou tvořeny pohledávkami za malými a středními firmami s ročním obratem 30 až 1 000 mil. Kč, tzv. SME a dále pohledávkami za velkými firmami s ročním obratem nad 1 000 mil Kč .

Celkem překvapivé jsou jednotlivé druhy úvěrů, které Česká spořitelna řadí do těchto pohledávek a ze kterých poté vyplývá úvěrové riziko. Patří sem například kontokorentní úvěry, kreditní karty, hypoteční karty, úvěry ze stavebního spoření, úvěry na nákup cenných papírů, ale i finanční leasing. Což některé z těchto úvěrů nelze považovat za „úvěr“ v pravém slova smyslu, nicméně i ty Česká spořitelna zahrnuje do svého úvěrového portfolia pro výpočet úvěrového rizika.

Na následujícím obrázku 16 je vidět rozložení pohledávek za klienty podle jednotlivých segmentů v letech 2007 – 2011, přičemž rok 2007 reprezentuje číslo 7 a rok 2011 číslo 11. Stejně je tomu tak i ve všech následujících obrázcích.

Obrázek 16: Rozložení pohledávek za klienty

Zdroj: Vlastní úprava dle [4]

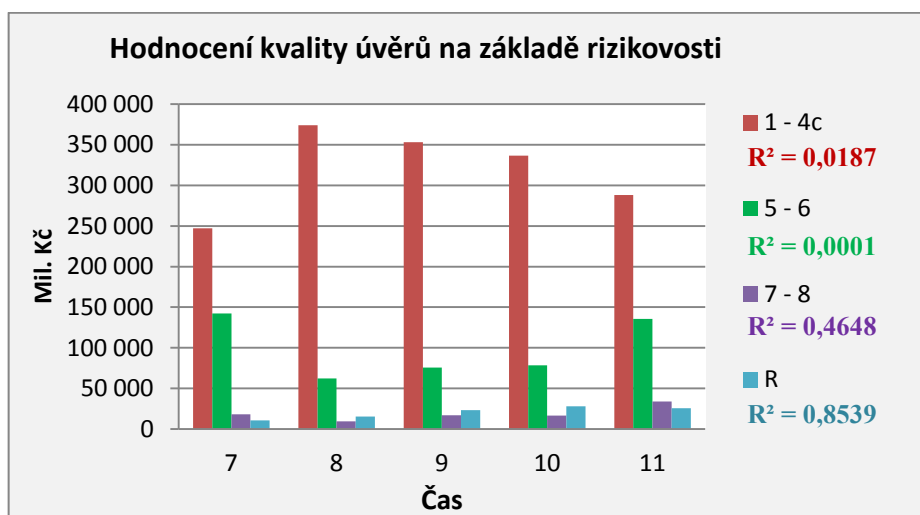
Největší množství úvěrů je poskytováno fyzickým osobám domácnostem (okolo 250 mld. Kč), dále pak velkým korporátním klientům (přibližně 150 mld. Kč). Nejmenší množství úvěrů, pohybující se okolo 50 mld. Kč, je poskytováno fyzickým osobám podnikatelům a malým firmám. Výsledky koeficientu R^2 , který popisuje vzájemnou závislost daných proměnných, ukazují, že kromě poměrně silné závislosti proměnných u MSE, je tato závislost zanedbatelná a nelze tedy s jistotou předpokládat vývoj rozložení pohledávek za klienty v následujících letech.

5.1 Analýza rizikivosti úvěrů (dle ratingu)

Pro lepší řízení úvěrového rizika hodnotí Česká spořitelna kvalitu pohledávek na základě jejich rizikivosti. Dle interního ratingu jsou pohledávky za klienty rozděleny do **4 skupin podle jejich rizikivosti**:

- Investiční stupeň (interní rating 1- 4c)
- Standardní monitoring (interní rating 5 – 6)
- Speciální monitoring (interní rating 7 – 8)
- Nestandardní (interní rating R)

Pro představu o tom, jací klienti patří do dané skupiny a jak velké riziko bance přináší, jsou definice jednotlivých interních ratingů uvedeny v příloze B a C.

Obrázek 17: Hodnocení kvality úvěrů

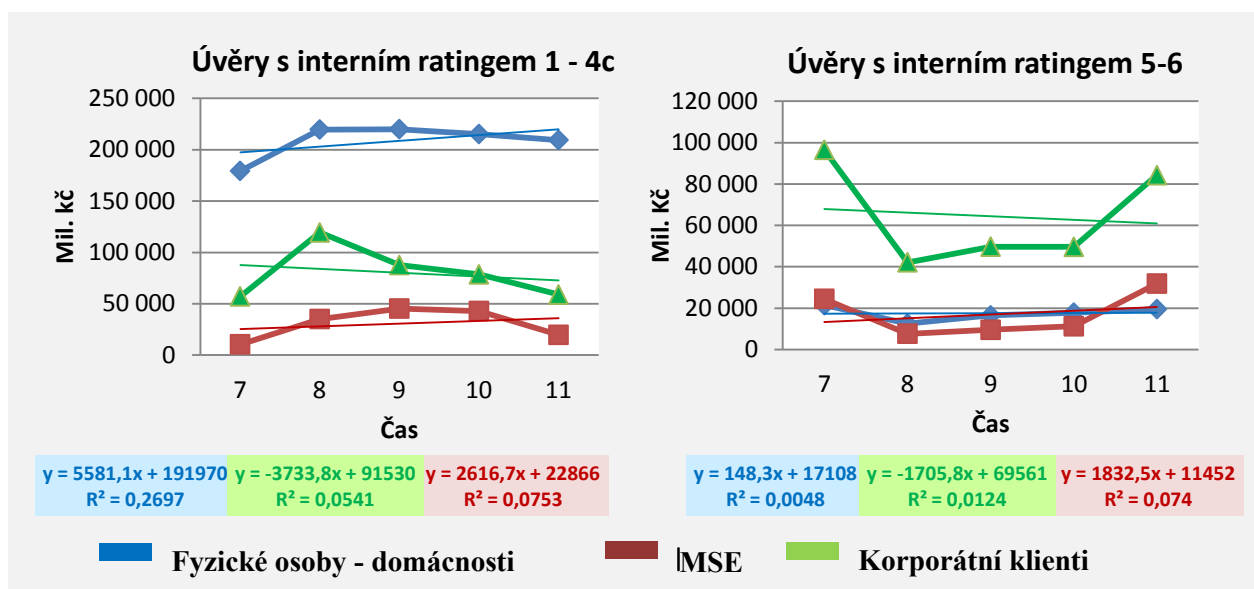
Zdroj: Vlastní úprava dle [4]

Logicky největší část pohledávek za klienty tvoří úvěry, které bance přináší minimální nebo vůbec žádné riziko. Do této skupiny patří klienti ohodnoceni interním ratingem 1-4c (obrázek 17). Další skupinou jsou klienti s interním ratingem 5-6. Úvěrová angažovanost

v této skupině je oproti předchozí téměř bezrizikové skupině klientů o polovinu menší. Ideálně by mělo zbývající množství úvěrů patřit do skupiny ohodnocené interním ratingem 7-8, nicméně jak vidět na obrázku 17, podstatné množství úvěrů patří do tzv. nestandardní skupiny, ohodnocené interním ratingem R. To jsou klienti, u nichž je pravděpodobnost selhání téměř stoprocentní. Koeficient determinace je u většiny ratingů velice nízký, což značí, že zde není téměř žádná závislost mezi výší úvěrové expozice v dané ratingové skupině a jednotlivými roky. Výjimkou je právě rating R, kde se koeficient $R^2 = 0,854$ a lze tedy v tomto případě předpokládat rostoucí, čili negativní trend v dalších letech.

Je potřeba si uvědomit, že jednotlivé částky úvěrů neznamenají množství poskytnutých úvěrů v tom daném roce. Jde pouze o aktuální zhodnocení kvality úvěrů, které již byly poskytnuty v předchozích letech. Je totiž zřejmé, že Česká spořitelna by neposkytla úvěr klientovi, který je ohodnocen interním ratingem R a ve většině případů ani klientovi s ratingem 7-8. Jedná se o situaci, kdy se klientova schopnost splácet úvěr v průběhu let zhoršila a tím pádem se zhoršil i jeho interní rating. Naopak v některých případech mohlo v průběhu splácení úvěru dojít i ke zlepšení schopnosti splácet a tudíž i k přeražení klienta do méně rizikové skupiny.

Následující obrázky 18 a 19 znázornují rozložení úvěrů podle segmentů v jednotlivých ratingových (rizikových) skupinách.

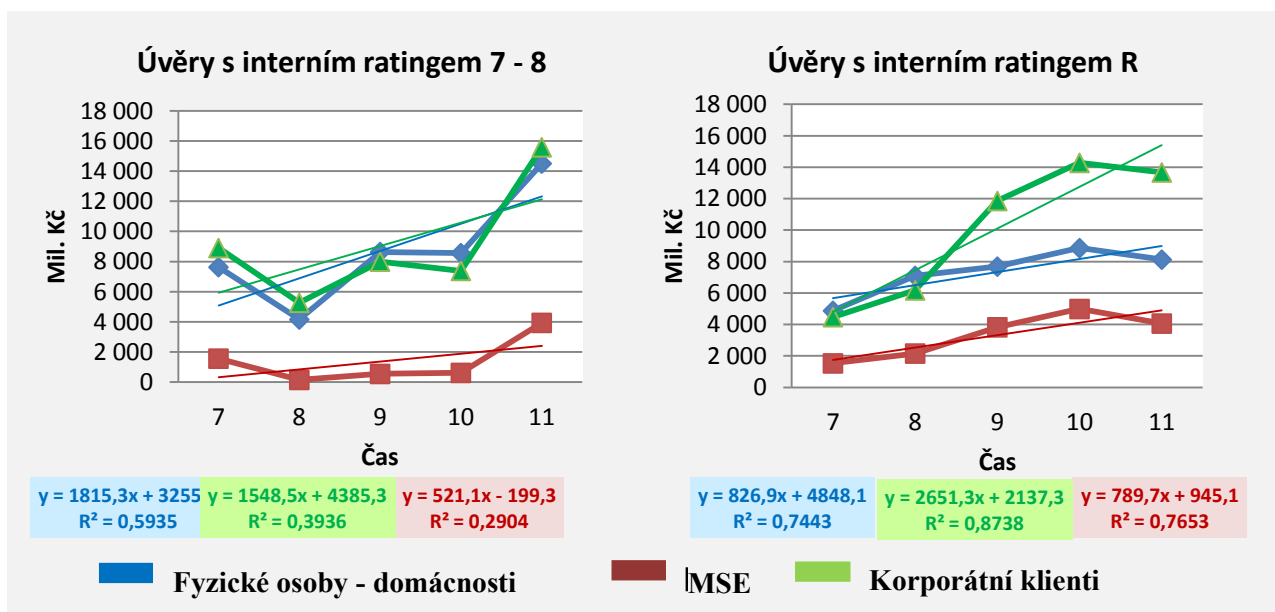

Obrázek 18: Hodnocení kvality pohledávek 1

Zdroj: Vlastní úprava dle [4]

Jak je vidět z obrázků 18, nejvíce nejméně rizikových úvěrů tvoří pohledávky za fyzickými osobami, nepodnikateli. Příčina je velice jednoduchá. Jak již bylo zmíněno v kapitole 3.2.1, Česká spořitelna používá jednu ratingovou škálu pro fyzické osoby nepodnikatele a jinou pro ostatní klienty. Rating fyzických osob nezohledňuje tolik ukazatelů jako rating ostatních klientů a celkový pohled na rizikovost fyzických osob jakožto domácností a rizikovost malých nebo velkých podnikatelů je odlišný.

Například pro fyzické osoby nepodnikatele je rating 1-2 naprosto běžný a klienti s interním ratingem 5 už nemají moc možností úvěr získat. Naproti tomu u tzv. MSE je rating 4 považován za velice dobrý a rating 5 je v tomto segmentu též běžný. Obdobně je tomu tak i u korporátních klientů, což vysvětluje toto rozložení. Samozřejmě podmínky pro poskytnutí úvěru, čili i to do jakého ratingu je možné úvěr klientovi poskytnout, se neustále mění. Mimo jiné i podle toho, jak se mění kvalita poskytnutých úvěrů podle rizikovosti.

Obrázek 19: Hodnocení kvality pohledávek 2

Zdroj: Vlastní úprava dle [4]

Méně kvalitní úvěry s interním ratingem 7-8 a R jsou znázorněny na obrázku 19. Celkově je angažovanost úvěrů v těchto ratingových skupinách mnohem menší, nicméně až na poslední rok 2011, objem úvěrů v těchto rizikových skupinách rostl, což je jednoznačně alarmující. V předchozích ratingových skupinách je vzájemná závislost mezi proměnnými velice nízká a nelze tedy předpovídat budoucí vývoj. Nicméně u ratingu R je korelační vazba poměrně silná. Především u korporátních klientů můžeme sledovat stoupající trend v tomto ratingu, což rozhodně není pozitivní.

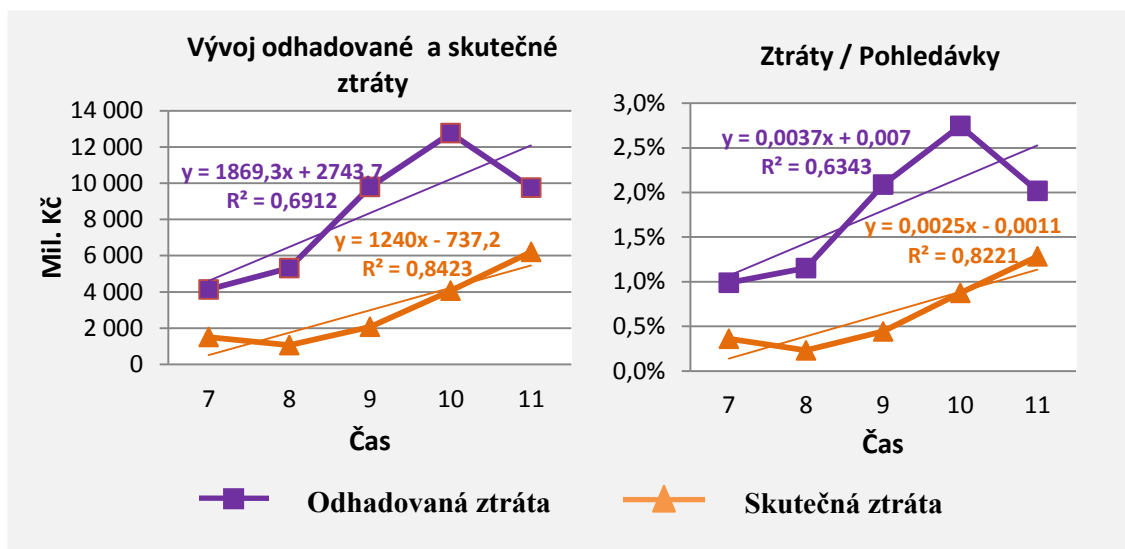
Nelze si nepovšimnout, že ať už se jedná o jakýkoliv rating, nejmenší úvěrová angažovanost ve většině případů přísluší právě malým podnikatelům, tzv. MSE a celkově je tomuto segmentu poskytováno nejméně úvěrů. Vysvětlení je opět jednoduché. Není tajemstvím, že drobní podnikatelé v České republice, se za každou cenu snaží o to, aby měli co nejmenší daně. V daňovém přiznání tedy uvádí náklady skoro stejné jako výnosy a jejich příjmy jsou potom minimální. Pokud chce podnikatel získat úvěr, musí mimo jiné předložit i daňové přiznání a výsledné minimální příjmy potom vedou k tomu, že požadovaný úvěr nezíská. Dalším důvodem je fakt, že Česká spořitelna byla již od svých počátků orientována spíše na drobnou klientelu, než na podnikatele a firmy.

5.2 Analýza odhadovaných a skutečných ztrát

Nyní už víme, jak se vyvíjí rizikovost úvěrů podle jednotlivých sektorů. Nyní zjistíme, jak vysoké ztráty pro jednotlivé sektory odhaduje vedení banky a jaké jsou potom ztráty skutečné.

Opravné položky k úvěrům jsou zaznamenávány v případě, existuje-li objektivní důvod domnívat se, že je ohrožena návratnost pohledávky. Jsou vytvářeny k rozvahovým úvěrovým angažovanostem ve výši realizovaných ztrát odhadovaných vedením banky. Jelikož je tedy metodika tvorby opravných položek založena na kalkulaci očekávaných (odhadovaných) ztrát znehodnocených pohledávek, výše očekávaných ztrát se rovná tvorbě opravných položek.

Následující obrázek 20 zobrazuje vývoj očekávaných a reálných ztrát v letech 2007 – 2011.

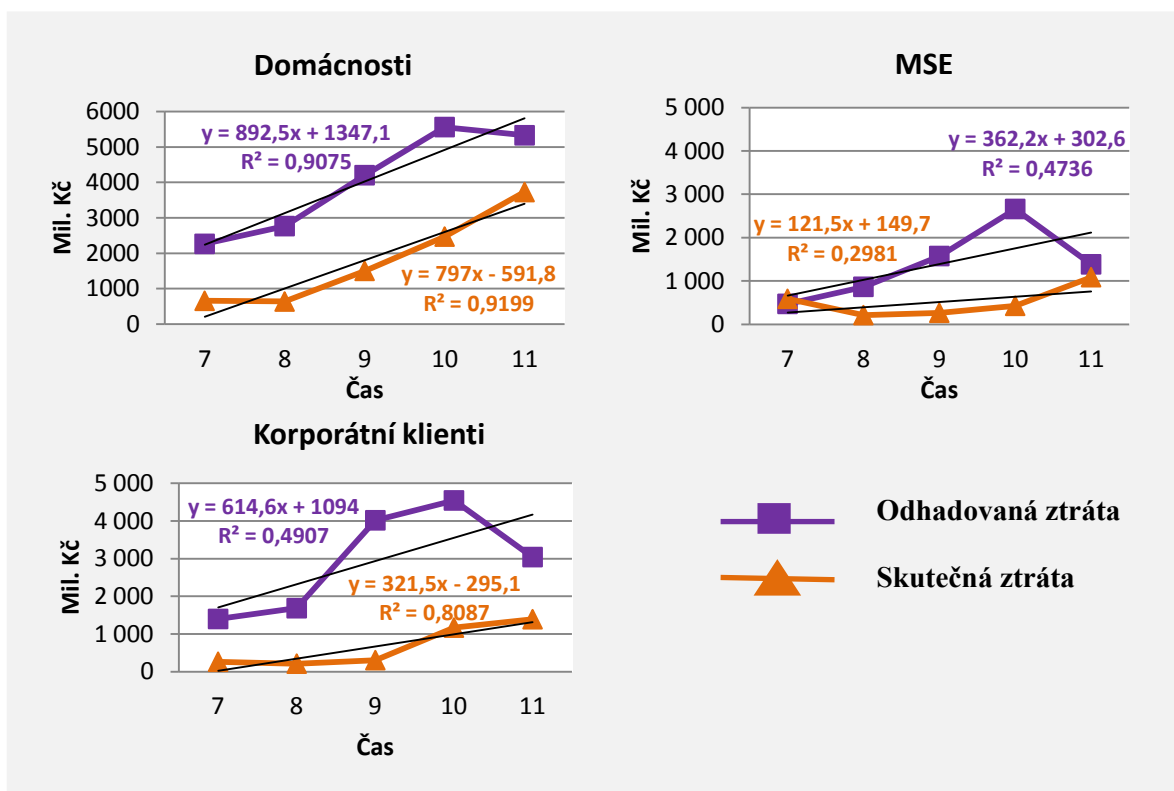

Obrázek 20: Vývoj odhadovaných a skutečných ztrát

Zdroj: Vlastní úprava dle [4]

Jak je vidět na obrázku 20, odhad vedení banky se neshoduje se skutečnými ztrátami. Nicméně na první pohled je znát, že ztráty odhadované (očekávané) jsou větší než ztráty skutečné, ve výsledku to tedy není až taková chyba. Nejspíše je tak vysoký odhad ztrát dán tím, že tvorba opravných položek, která se těmto odhadovaným ztrátám rovná, musí být tvořena v souladu s nařízením České národní banky podle rozložení úvěrového portfolia. Na rozdíl od odhadovaných ztrát, kde je nevysvětlitelný skok z roku 2008 na rok 2009 a následně 2010, skutečné ztráty rostou celkem pravidelně, korelační vazba je zde tedy poměrně silná. I když celkově skutečné ztráty z těchto úvěrů rostou, ani v jednom roce nepřevyšují hranici 1,5%, což je zcela únosné a přijatelné.

Nyní se podíváme na vývoj odhadovaných a skutečných ztrát opět z hlediska jednotlivých segmentů (obrázek 21).

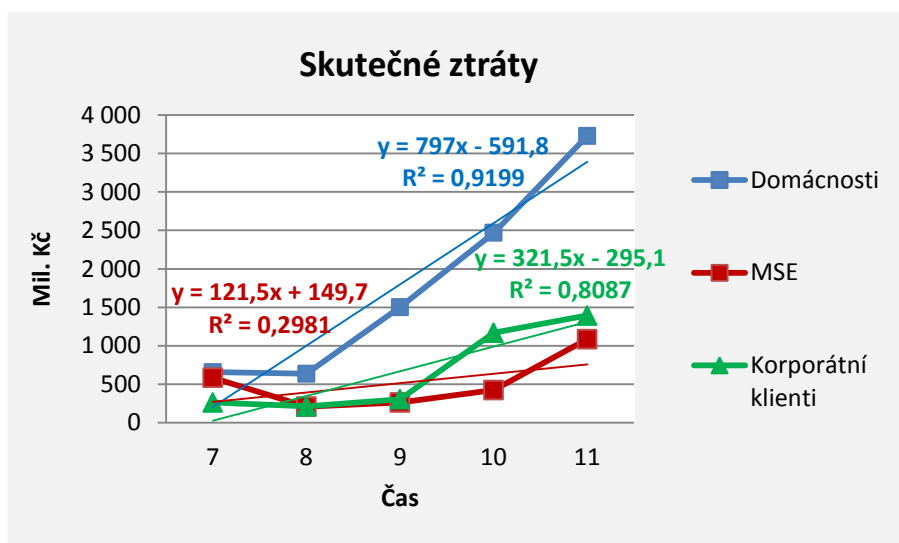
Obrázek 21: Vývoj ztrát v jednotlivých segmentech

Zdroj: Vlastní úprava dle [4]

Ať už se jedná o domácnosti, korporátní klienty, nebo tzv. MSE, pozitivní je, že odhadované ztráty jsou ve všech segmentech větší, než ztráty skutečné. Jedinou výjimkou je rok 2007, kdy u MSE byl odhad vedení banky menší, než ztráta skutečná, nicméně tato chyba se už v dalších letech neopakovala. Od roku 2008 u domácností reálná ztráta roste. Spolu s těmito skutečnými ztrátami rostou i ztráty očekávané, těsnost vztahů je zde opravdu velmi silná, lze tedy v následujících letech předpokládat další růst těchto ztrát. Obdobně je

zaznamenán nárůst ztrát i u korporátních klientů, nicméně v tomto případě se výše ztrát pohybuje okolo 1 mld. Kč, kdežto u domácností dosahuje až 4 mld. Kč. Ztráty vznikají z úvěrů za podnikateli a malými firmami se pohybují, stejně jako u korporátní klientely, kolem 1 mld. Kč. Vývoj ztrát je v tomto segmentu též nepatrně rostoucí, ale na rozdíl od dvou předešlých segmentů, je v tomto případě vzájemná závislost proměnných minimální, nelze tedy odhadnout, jestli tyto ztráty budou v příštích letech růst či klesat.

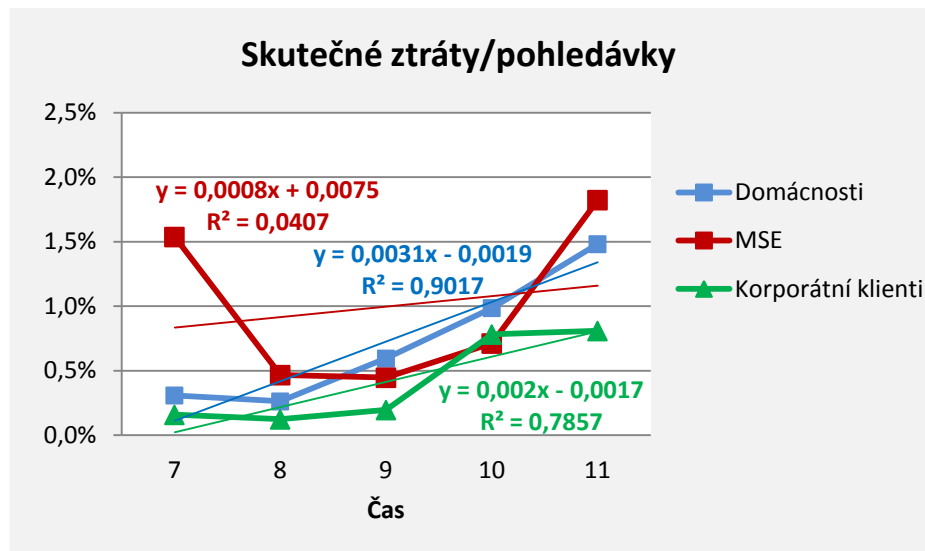
Pokud tedy tyto skutečné ztráty z jednotlivých segmentů porovnáme (obrázek 22), zjistíme, že nejvyšší ztráty přináší segment pohledávek za fyzickými osobami, domácnostmi. Dále pak v posledních letech zhoršující se segment, korporátní klienti a nakonec MSE.

Obrázek 22: Skutečné ztráty v jednotlivých segmentech

Zdroj: Vlastní úprava dle [4]

Obrázek 22 sice ukazuje, ze kterého segmentu plynou nejvyšší ztráty v mil. Kč, ale to nutně neznamená, že je také nejvíce ztrátový. Každému segmentu je totiž poskytováno jiné množství úvěrů (viz obrázek 16), a pouze po zohlednění těchto dvou faktorů, pokud výši výsledné ztráty podělíme pohledávkami za daný segment, lze určit, který segment je nejvíce ztrátový, jak také znázorňuje obrázek 23 .

Obrázek 23: Celková ztrátovost segmentů

Zdroj: Vlastní úprava dle [4]

Jak je z obrázku 23 znát, situace již není tak jednoznačná. Jako nejvíce ztrátový se projevil segment MSE a domácnostmi. Zatímco ztráty z pohledávek za domácnostmi rostou postupně, a je zde opravdu silná vzájemná závislost mezi proměnnými, u MSE tomu tak není. Korelační vazba je u tohoto segmentu téměř zanedbatelná a za poslední rok byl zaznamenán skok ztrátovosti z 0,7% na 1,8%. Těžko tedy odhadnout, jak se ztrátovost toho segmentu bude vyvíjet v dalších letech. Z hlediska ztrát se jako nejlepší segment projevili korporátní klienti, nicméně i v tomto případě lze do budoucna očekávat nárůst ztrátovosti. Celkově se situace u všech tří segmentů zhoršuje, nicméně ztrátovost ani jednoho segmentu nepřekračuje 2%, což je přijatelný výsledek.

Co se týče dopadu těchto ztrát z pohledávek za klienty na zisk banky, vzhledem k tomu, že jsou tyto ztráty zcela pokryty opravnými položkami, nemají žádný dopad na hospodářský výsledek České spořitelny,

5.3 Hlavní poznatky a doporučení

Na úvěrovém portfoliu České spořitelny mají největší podíl úvěry domácnostem, převýšily tedy podíl úvěrů poskytnutých do podnikové sféry. V podnikové sféře potom převažují úvěry poskytnuté firmám s ročním obratem více než 30 mil. Kč, nad fyzickými osobami podnikateli a malými firmami s ročním obratem do 30 mil. Kč.

Co se týče kvality úvěrů na základě jejich rizikovosti, z následující tabulky 6 vyplývá, že nejvíce úvěrů patří do skupiny s interním ratingem 1–4c, což jsou velmi kvalitní úvěry, které nepřinášejí téměř žádné riziko. I když je koncentrace úvěrů v této skupině největší, od roku 2008, kdy dosáhla úvěrová angažovanost v této skupině svého maxima, objem úvěrů v této skupině klesá a přesouvá se do více rizikových skupin. Od roku 2008 roste objem úvěrů v ratingové skupině 5-6, což je ještě přijatelné, nicméně od tohoto roku roste i objem úvěrů v rizikové skupině 7-8 a co je nejvíce alarmující, stále více úvěrů se dostává do situace, kdy je nepravděpodobné, že budou řádně spláceny, čili do ratingové skupiny R. Navíc lineární závislost u ratingové skupiny R nasvědčuje tomu, že lze i nadále očekávat vzrůstající trend v této rizikové skupině.

Tabulka 6: Kvalita úvěrů

Rating	Podíl jednotlivé ratingové skupiny na celkových pohledávkách v %				
	2007	2008	2009	2010	2011
1 – 4c	59,03	81,08	75,22	73,19	59,56
5 – 6	34,04	13,50	16,14	17,09	28,05
7 – 8	4,33	2,08	3,66	3,60	7,04
R	2,60	3,34	4,98	6,12	5,35

Zdroj: Vlastní úprava dle [4]

Nárůst těchto tzv. úvěrů v selhání je zaznamenán u všech tří sledovaných segmentů, nicméně nejvyšší skok v negativním směru byl zaznamenán u korporátní klientely. Úvěrová angažovanost tohoto segmentu totiž v ratingu 1-4c klesá, v ratingu 5-6 je velice nahodilá (nepředvídatelná), zatímco v ratingu R roste. To je tedy segment, na který by se měla Česká spořitelna primárně zaměřit. Například zpřísnit podmínky pro poskytnutí úvěru. A jelikož je u tohoto segmentu, na rozdíl od domácností, revize ratingu prováděna méně často (alespoň jednou ročně, kdežto u domácností na měsíční bázi), provádět tuto revizi častěji. Dále zpřísnit monitoring, což umožní včas identifikovat varovné signály a možná tak i napomůže k nalezení efektivního řešení této problematické situace.

To bylo ohodnocení na základě kvality úvěrů, nyní se zaměříme na ztráty, které České spořitelně vznikají v důsledku nesplácení těchto úvěrů. Stejně jako roste podíl úvěrů v selhání, rostou i ztráty, kde se za poslední období jako nejvíce ztrátové projeví fyzické osoby podnikatelé a malé firmy, dále pak domácnosti a překvapivě, vzhledem k nejvyšší angažovanosti v ratingové skupině R, na posledním, nejméně ztrátovém místě, korporátní klienti.

Fakt, že se zhoršuje kvalita úvěrů v portfoliu České spořitelny a rostou i ztráty z těchto úvěrů je dle mého názoru ovlivněno i nepříznivým ekonomickým vývojem v České republice. Podle ČNB totiž reálný růst mezd patří k nejnižším v novodobé historii a reálné disponibilní příjmy domácností meziročně také klesají, zatímco podíl předlužených domácností roste. Což má zcela určitě také vliv na podniky navázané na domácí poptávku, které v současnosti vykazují značně horší finanční výsledky. V současné době se totiž daří hlavně exportně orientovanému zpracovatelskému průmyslu. Dle ČNB se tento nepříznivý vývoj zatím promítl do úvěrového rizika domácností jen mírně, ale i nadále má být celková dynamika příjmů utlumena, což bude negativně ovlivňovat zejména hospodaření domácnosti a tím pádem jejich schopnost splácet dříve přijaté úvěry. Hlavním rizikem pro český bankovní sektor je tedy potenciální nárůst úvěrových ztrát v důsledku nepříznivého vývoje reálné ekonomiky. Významným rizikem pro bankovní sektor je též pád největších dlužníků a to i z toho důvodu, že tyto úvěry nejsou často dostatečně zajištěné.

Pro Českou spořitelnu, stejně jako pro ostatní banky je tedy návod k tomu, jak se vyhnout úvěrovému riziku jednoduchý. Vzhledem k tomu, že je zatím úvěrové riziko drženo na přijatelné úrovni díky relativně nízkým úrokovým sazbám z úvěrů, které jsou konzistentní s pomalým růstem reálných příjmů domácností i podniků, ponechat tyto úrokové míry. Dále k poskytnutým úvěrům vykazovat dostatečné zajištění a v neposlední řadě, vyhnout se příliš velké úvěrové angažovanosti klientů.

Nicméně je třeba zdůraznit, že i když ekonomická situace v České republice není zrovna příznivá pro poskytování úvěrů, zhoršuje se kvalita úvěrového portfolia České spořitelny a rostou i ztráty z těchto úvěrů, tato situace není pro Českou spořitelnu tak špatná, jak se na první pohled může zdát. Zhoršení kvality úvěrů totiž není až tak dramatické a ztráty, které vznikají v důsledku nesplácení úvěrů, nepřevyšují ani 2 % celkových pohledávek za klienty. Navíc tyto ztráty jsou zcela pokryty opravnými položkami, proto nemají žádný dopad na hospodářský výsledek České spořitelny. A tak díky velké pozornosti, která je v České spořitelně věnována právě řízení rizik, má tato banka vysokou schopnost absorbovat

potenciální úvěrové, ale i tržní ztráty. O stabilitě této banky svědčí i její ziskovost a výsledky kapitálové přiměřenosti uvedené v tabulce 5. Díky těmto výsledkům si České spořitelna udržuje už řadu let vysokou míru důvěry veřejnosti i investorů.

ZÁVĚR

Banky jsou vystaveny různým druhům rizik, které pro ně představují potencionální ztrátu a tím pádem ohrožují i jejich životaschopnost. Na druhé straně se jim však banky vystavují záměrně s cílem dosáhnout většího zisku. Pro banky je tedy velmi důležité, aby dokázaly jednotlivá rizika nejen identifikovat, ale také kvantifikovat a přijímat opatření vedoucí k omezování podstupovaných rizik. Zkrátka oblasti řízení rizik by měla být v každé bance věnována dostatečná pozornost.

V první části práce je vymezen pojem riziko, charakterizována banka, její tradiční obchody a uvedeny důvody nezbytné bankovní regulace a dohledu, neboť špatné hospodaření bank neohrožuje jen je samotné, ale i stabilitu celého finančního systému.

Dále jsou v práci popsána vybraná rizika a jejich řízení. Mezi základní rizika, kterým banky v rámci své činnosti čelí, patří riziko tržní, úvěrové, likvidní, operační, obchodní a systémové. Pozornost je zde věnována i kapitálové přiměřenosti, jejíž existence výrazně ovlivňuje proces řízení rizik v bankách, neboť ukládá bankám povinnost udržovat určitou minimální výši kapitálu, která by měl odpovídat objemu a rizikovosti aktiv dané banky.

Z kapitoly o řízení rizik v České spořitelně, a.s. je znát, jak důležité jsou procesy řízení rizik pro tuto banku. Česká spořitelna má pečlivě vypracovanou strategii řízení rizik, na níž se podílí mnoho útvarů a díky níž udržuje riziko na přijatelné výši a je tedy zachována efektivnost procesů řízení banky. O tom, že Česká spořitelna neponechává nic náhodě, svědčí i výsledky likvidních ukazatelů a kapitálové přiměřenosti, které jsou na výborné úrovni.

Poslední část bakalářské práce se zabývá analýzou úvěrového rizika v České spořitelně. Respektive analýzou rizikovosti úvěrů na základě interních ratingů a dále analýzou ztrát vznikajících České spořitelně v důsledku nesplácení těchto úvěrů.

Na základě těchto analýz bylo zjištěno, že v posledních letech se úvěrová angažovanost pomalu přesouvá do více rizikových skupin. Zejména v ratingovém stupni R byl zaznamenán nárůst objemu úvěrů, což jsou klienti, u nichž je velice nepravděpodobné, že budou řádně splácet. Největší zhoršení kvality úvěrů bylo zaznamenáno u korporátní klientely, na tento segment by se tedy Česká spořitelna měla zaměřit, například provádět revizi ratingu častěji, či zpřísnit monitoring.

Dále analýza ukázala, že spolu se zhoršující se kvalitou úvěrů rostou i ztráty, které České spořitelně vznikají v důsledku nesplácení těchto úvěrů. Za poslední období se jako nejvíce ztrátové projeví fyzické osoby podnikatelé a malé firmy, dále pak domácnosti a překvapivě, vzhledem k nejvyšší angažovanosti v ratingové skupině R, na posledním, nejméně ztrátovém místě, korporátní klienti.

I když z výsledků analýzy, lze soudit, že na tom Česká spořitelna v oblasti úvěrového rizika není příliš dobře, opak je pravdou. Sice se zhoršuje kvalita úvěrového portfolia České spořitelny a rostou i ztráty z těchto úvěrů, nicméně zhoršení kvality úvěrů není až tak dramatické a tyto ztráty nepřevyšují ani 2 % celkových pohledávek za klienty. Navíc tyto ztráty jsou zcela pokryty opravnými položkami, proto nemají žádný dopad na hospodářský výsledek této banky. Zhoršující se výsledky jsou s největší pravděpodobností zapříčiněny špatnou ekonomickou situací v České republice, ale i přesto si Česká spořitelna v oblasti řízení úvěrového rizika vede velice dobře.

První cíl práce, obecný popis rizik, je obsažen v druhé kapitole. Další cíl, analýza rizikovosti úvěrů poskytnutých Českou spořitelnou a následně analýza ztrát z těchto úvěrů, je zpracován v poslední, páté kapitole.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] Bankovnictvi.ihned. Basel III může pozitivně ovlivnit řízení bank? [online]. [cit. 2013-04-08]. Dostupné z: http://bankovnictvi.ihned.cz/c1-50251200-basel-iii-muze-pozitivne-ovlivnit-rizeni-bank?utm_source=mediafed&utm_medium=rss&utm_campaign=mediafed
- [2] BLAŽEK, Jiří a Jiří UKLEIN. *Bankovnictví*. Masarykova univerzita Brno: Doplněk, 1997, 180 s. ISBN 80-85765-91-8.
- [3] CIPRA, Tomáš. *Kapitálová přiměřenost ve financích a solventnost v pojišťovnictví*. Praha: Ekopress, 2002, 271 s. ISBN 80-861-1954-8.
- [4] Česká spořitelna, VÝROČNÍ ZPRÁVA České spořitelny, a.s. za rok 2008 – 2011 Dostupné z: http://www.csas.cz/banka/appmanager/portal/banka?_nfpb=true&_pageLabel=downloads_subportal03&dtree=cs&slnod=17&docid=internet/cs/dow_vyrocnizpravy_ie.xml#17 >
- [5] ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. Praha: Grada, 2011, 304 s. ISBN 978-80-247-3669-3.
- [6] Interní zdroje podniku
- [7] JÍLEK, Josef. *Finanční rizika*. Praha: Grada, 2000, 635 s. ISBN 80-716-9579-3.
- [8] KAŠPAROVSKÁ, Vlasta. *Řízení obchodních bank: vybrané kapitoly*. Praha: C. H. Beck, 2006, 339 s. ISBN 80-717-9381-7.
- [9] MEJSTŘÍK, Michal, Magda PEČENÁ a Petr TEPLÝ. *Základní principy bankovnictví*. Praha: Karolinum, 2008, 627 s. ISBN 978-802-4615-004.
- [10] PRICE WATERHOUSE. *Úvod do řízení úvěrového rizika*. Přeložil V. Navrátil. Praha: Management Press, 1994. 315 s. ISBN 80-85603-49-7.
- [11] SEKERKA, Bohuslav. *Řízení bankovních rizik*. Praha: Profess Consulting, 1998. 203 s. ISBN 80-85235-56-0.
- [12] TICHÝ, Milík. *Ovládání rizika: analýza a management*. Praha: C.H. Beck, 2006, 396 s. ISBN 80-7179-415-5.
- [13] Zpráva o finanční stabilitě 2011/2012 [online]. Česká národní banka, 2013 [cit. 2013-04-08]. ISBN 978-80-87225-37-0. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/fs_2011-2012/fs_2011-2012.pdf

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha A Hodnocení dlouhodobého a krátkodobého dluhu podle Standard & Poor's
- Příloha B Definice ratingových stupňů pro fyzické osoby nepodnikatel v ČS
- Příloha C Definice ratingových stupňů pro ostatní segmenty v ČS
- Příloha D Převodní můstek mezi klasifikací ČNB a interním ratingem ČS
- Příloha E Převodní můstek ČS na externí rating
- Příloha F Operační rizika, podle knihy rizik ČS

Příloha A

Hodnocení dlouhodobého dluhu podle S&P		
Stupeň	Hodnocení podle S&P	Interpretace podle S&P
Investiční stupeň	AAA	dluh nejvyšší kvality, který označuje výjimečně silnou schopnost platit kupony a splatit jistinu
	AA+, AA, AA-	dluh vysoké kvality, který označuje velmi silnou schopnost platit kupony a splatit jistinu, od nejvyššího stupně se odlišuje nepatrně
	A+, A, A-	dluh dobré kvality, který označuje silnou schopnost platit kupony a splatit jistinu, je poněkud citlivější na negativní vlivy okolních změn a ekonomických podmínek než dluh lépe hodnocený
	BBB+, BBB, BBB-	dluh, který má dobrou schopnost platit kupon a splatit jistinu, chybí však určité ochranné prvky v případě negativních ekonomických podmínek, které vedou k snížené schopnosti plateb
Spekulativní stupeň	BB+, BB, BB-	dluh, který má nižší krátkodobou náchylnost k selhání než jiné spekulativní dluhy, je však vystaven značným současným nejistotám nebo expozici k negativním podnikatelským, finančním nebo ekonomickým podmínkám, což může vést k neschopnosti včasného placení úroků a jistiny
	B+, B, B-	dluh, který má vyšší krátkodobou náchylnost k selhání, v současnosti ale má schopnost plnit platby úroků a jistiny; negativní podnikatelské, finanční nebo ekonomické podmínky mohou pravděpodobně zhoršit schopnost nebo ochotu včas platit úroky a jistiny
	CCC+, CCC, CCC-	dluh, u kterého nelze momentálně stanovit náchylnost k selhání; splácení úroků a jistiny je závislé na příznivých podnikatelských, finančních a ekonomických podmínkách; v případě nepříznivých podmínek není pravděpodobné, že subjekt bude schopen splácet úrok a jistinu
	CC	podřízený dluh vzhledem k staršímu dluhu s tím, že tento starším dluh má skutečné nebo implicitní hodnocení CCC
	C	podřízený dluh vzhledem k staršímu dluhu s tím, že tento starším dluh má skutečné nebo implicitní hodnocení CCC-
	D	dluh, u kterého je dlužník v prodlení s platbami nebo v bankrotu
	R	dluh se značným neúvěrovým rizikem; označujeme volatilitu v očekávaných výnosech; hodnocení z těchto rizik S&P neprovádí

Hodnocení krátkodobého dluhu podle S&P	
A-1	dluh s nejvyšším hodnocením, velice silná schopnost včasných plateb, nejlepší emise se označují A+
A-2	dluh se silnou schopností včasných plateb; stupeň bezpečnosti není však tak vysoký jako u A-1
A-3	dluh s dobrou schopností včasných plateb; dluh je však citlivější na negativní okolní vlivy
B	dluh se spekulativní schopností včasných plateb
C	dluh s pochybnou schopností včasných plateb
D	dluh v prodlení (<i>default</i>)

Příloha B

Rating	Název	Popis
0	Bez interního ratingu	Klient nemá žádný aktivní, scoringem hodnotitelný produkt, resp. klient není hodnotitelný.
1	Extrémně silný	Bez rizika nebo velice nízké riziko.
2	Velmi silný	Nízké riziko.
3	Silný	Podprůměrné riziko.
4	Uspokojivý	Průměrné riziko.
5	Střední riziko	Vyšší než průměrné riziko, z chování účtů není možné jednoznačné ohodnocení.
6	Zranitelný	Vyšší riziko, negativní chování během sledovaného období
7	Slabý	Nadstandardně vysoké riziko, před schválením nového produktu je nutné specifikovat a vyřešit případnou existenci nesplacené částky.
8	Riziko ztráty	Extrémně vysoké riziko, před schválením nového produktu je nutné specifikovat a vyřešit případnou existenci nesplacené částky.
R	Selhání (default)	<p>Případy selhání (defaultní události):</p> <p>R1 úplné splacení pohledávky je nepravděpodobné</p> <p>R2 prodlení se splátkami 90 a více dnů po splatnosti</p> <p>R3 restrukturalizace pohledávky v posledních 6 měsících, pokud je provedena v době, kdy je klient delikventní</p> <p>R4 ztráta z úvěru (plný nebo částečný odpis pohledávky)</p> <p>R5 zahájení insolvenčního řízení klienta, vydání rozhodnutí v rámci insolvenčního řízení o úpadku klienta nebo rozhodnutí o zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku klienta.</p>

Subkategorie defaultu:

R1a	Úplné splacení nejisté, částečné splacení je vysoce pravděpodobné
R1b	Úplné splacení je vysoce nepravděpodobné, částečné splacení je možné a pravděpodobné
R2a	Závazek po splatnosti 91 – 180 dní
R2b	Závazek po splatnosti 181 – 360 dní
R2c	Závazek po splatnosti 361 a více dní
R3	Restrukturalizace pohledávky v posledních 6 měsících, pokud je provedena v době, kdy je klient delikventní
R4	Ztráta z úvěru (částečný nebo úplný odpis pohledávky)
R5	Zahájení insolvenčního řízení klienta, vydání rozhodnutí v rámci insolvenčního řízení o úpadku klienta nebo rozhodnutí o zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku klienta.

Příloha C

Rating	Název	Popis
1	Extrémně silný	Subjekt s významnou mezinárodní pozicí na trhu; extrémně dobrá situace v oblasti výnosů, bilance a likvidity. Vyznačuje se proto mimořádně vysokou stabilitou stejně jako neomezeným přístupem na peněžní a kapitálové trhy.
2	Velmi silný	Velmi silný subjekt, aktivní v národním a/nebo mezinárodním měřítku, s velmi vysokou mírou stability. Výborné finanční výsledky, likvidita, velikost podniku a solidní postavení na trhu umožňuje podniku bezproblémový přístup na peněžní a kapitálové trhy.
3	Silný	Silný subjekt, aktivní v národním a/nebo mezinárodním měřítku, s velmi dobrou mírou výnosů, finanční stability a velmi dobrým kapitálovým vybavením. Vyznačuje se vysokou hospodářskou stabilitou, může být však ovlivněn cyklickými výkyvy nebo zhoršenou situací v odvětví. Za normálních tržních podmínek má přístup na peněžní a kapitálové trhy.
4a	Dobrý	Disponuje dobrou mírou výnosnosti, finanční stability a dostatečným kapitálovým vybavením. Je schopen zabezpečit řádné a včasné splácení úroků a jistiny. Míra výnosnosti může být ovlivněna cyklickými výkyvy, která však neovlivní platební morálku. Žádné negativní kvalitativní informace. Snadný přístup k bankovnímu financování.
4b	Velmi uspokojivý	Disponuje dobrou mírou výnosnosti, finanční stability a dostatečným kapitálovým vybavením. Je schopen zabezpečit řádné a včasné splácení úroků a jistiny. Vyšší citlivost na cyklické výkyvy. Žádné negativní kvalitativní informace. Přístup k bankovnímu financování bez omezení.
4c	Uspokojivý	Výnosová situace a likvidita jsou dobré. Těžkosti způsobené externími vlivy neohrožují platební schopnost. Splátky úroků a jistiny jsou ze střednědobého hlediska zabezpečeny. Žádné negativní kvalitativní informace. Přístup k bankovnímu financování ještě bez omezení.
5a	Nižší střední riziko	Uspokojivé výsledky v oblasti výnosů, bilance a likvidity. Řádné splácení úroků a jistiny je zabezpečeno alespoň v krátkodobém horizontu. Negativní vývoj v malém rozsahu nenaruší platební schopnost subjektu. Při výhledu na 1 rok nelze očekávat žádné významné negativní změny. Žádné negativní kvalitativní informace. Přístup k poskytnutí (nezajištěného) úvěru může být omezen.
5b	Střední riziko	Výsledky v oblasti výnosů, bilance a likvidity jsou akceptovatelné. Splátky úroků a jistiny jsou zajištěny v krátkodobém horizontu. Vykazuje takovou finanční stabilitu, která zajistí překlenutí menších krizí. Při výhledu na 1 rok nelze očekávat žádné významné negativní změny. Žádné závažné kvalitativní informace. Přístup k poskytnutí (nezajištěného) úvěru může být omezen.
5c	Vyšší střední riziko	Výsledky v oblasti výnosů, bilance a likvidity jsou natolik dostatečné, že jsou schopny zajistit alespoň krátkodobě finanční stabilitu a úvěruschopnost. Ze střednědobého hlediska je jen v omezené míře odolný vůči krizi. Při výhledu na 1 rok nelze očekávat žádné významné negativní změny. Žádné závažné kvalitativní informace. Omezený přístup k poskytnutí (nezajištěného) úvěru.

6a	Zranitelný	Výsledky v oblasti výnosů, bilance a likvidity jsou natolik dostatečné, že jsou schopny zajistit alespoň krátkodobě finanční stabilitu a úvěruschopnost. Řádné splácení úroků a jistiny je ještě možné. Nepříznivý hospodářský vývoj může krátkodobě ohrozit likviditu. Dodržování úvěrových podmínek je ze střednědobého hlediska nejisté. Negativní kvalitativní informace. Přístup k poskytnutí úvěru je možný jen v případě dostatečného zajištění.
6b	Velmi zranitelný	Výsledky v oblasti výnosů, bilance a likvidity jsou natolik dostatečné, že jsou schopny zajistit alespoň krátkodobě finanční stabilitu a úvěruschopnost. Řádné splácení úroků a jistiny je ještě možné, ale riziko možného nesplácení se oproti stupni 6a zvyšuje. Dodržování úvěrových podmínek je ze střednědobého hlediska velmi nejisté. Negativní kvalitativní informace. Přístup k poskytnutí úvěru je možný jen v případě dostatečného zajištění.
7	Slabý	Nedostatečné výsledky v oblasti výnosů, bilance a likvidity. Nemá žádné rezervy pro případ negativního externího vývoje. Již z krátkodobého hlediska se zvyšuje riziko platebních problémů; Splátky úroků a zvláště jistiny mohou být přerušeny. Splátky nejsou po splatnosti více než 60 dní. Podstatné negativní kvalitativní informace. Přístup k poskytnutí úvěru je možný jen v případě dostatečného zajištění.
8	Riziko ztráty	Problematické hospodářské poměry nebo zhoršená likvidita. Bez provedení sanačních opatření existuje riziko selhání při splátkách úroků a jistiny. Splátky nejsou po splatnosti více než 90 dní. Závažné negativní kvalitativní informace. Přístup k poskytnutí úvěru je možný jen v případě dostatečného zajištění.
R	Selhání (default)	<p>Případy selhání (defaultní události):</p> <p>R1 úplné splacení pohledávky je nepravděpodobné</p> <p>R2 prodlení se splátkami 90 a více dnů po splatnosti</p> <p>R3 restrukturalizace pohledávky v posledních 6 měsících</p> <p>R4 ztráta z úvěru (plný nebo částečný odpis pohledávky)</p> <p>R5 v rámci insolvenčního řízení je vydáno rozhodnutí o úpadku klienta nebo rozhodnutí o zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku klienta, retailového klienta, na kterého bylo zahájeno insolvenční řízení</p>

Subkategorie defaultu:

R1a	Úplné splacení nejisté, částečné splacení je vysoce pravděpodobné
R1b	Úplné splacení je vysoce nepravděpodobné, částečné splacení je možné a pravděpodobné
R2a	Závazek po splatnosti 91 – 180 dní
R2b	Závazek po splatnosti 181 – 360 dní
R2c	Závazek po splatnosti 361 a více dní
R3	Restrukturalizace pohledávky v posledních 6 měsících
R4	Ztráta z úvěru (částečný nebo úplný odpis pohledávky)
R5	Rozhodnutí o úpadku klienta v rámci insolvenčního řízení nebo rozhodnutí o zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku klienta, retailového klienta, na kterého bylo zahájeno insolvenční řízení

Příloha D

ČNB klasifikace	Interní rating ČS	ČNB klasifikace	Kritéria dle Opatření ČNB č. 9 ze dne 6.11.2002 *)
1	1 - 6b	1-2	<ul style="list-style-type: none"> • o plném splacení pohledávky není důvodu pochybovat • splátky jistiny a příslušenství jsou řádně hrazeny, žádná z nich není po splatnosti déle než 30 dní • banka neresrukturalizovala žádnou klientovu pohledávku z důvodu tíživé finanční situace během posledních 2 let
2	7 - 8		<ul style="list-style-type: none"> • úplné splacení je s ohledem na finanční a ekonomickou situaci dlužníka pravděpodobné • splátky jistiny nebo příslušenství jsou hrazeny s dílčími problémy, žádná z nich není po splatnosti déle než 60 dní (pro interní rating 7) nebo déle než 90 (pro interní rating 8) • banka restrukturalizovala klientovu pohledávku z důvodu tíživé finanční situace před více než 6 měsíci a méně než 2 roky
3	R	3	<p>R1a úplné splacení je s ohledem na finanční a ekonomickou situaci dlužníka nejisté, částečné splacení je vysoce pravděpodobné</p> <p>R2a splátky jistiny nebo příslušenství jsou hrazeny s problémy, žádná z nich není po splatnosti více než 180 dní</p> <p>R3 banka restrukturalizovala klientovu pohledávku z důvodu tíživé finanční situace před méně než 6 měsíci</p>
4	R	4	<p>R1b úplné splacení je s ohledem na finanční a ekonomickou situaci dlužníka vysoce nepravděpodobné, částečné splacení je možné a pravděpodobné</p> <p>R2b splátky jistiny nebo příslušenství jsou hrazeny s problémy, žádná z nich není po splatnosti déle než 360 dní</p>
5	R	5	<p>R2c splátky jistiny a příslušenství jsou po splatnosti déle než 360 dní</p> <p>R4 ztráta z úvěru (částečný nebo úplný odpis pohledávky)</p> <p>R5 dlužník je vyrovnávacím řízením</p> <p>R5 v rámci insolvenčního řízení je vydáno rozhodnutí o úpadku klienta nebo rozhodnutí o zamítnutí insolvenčního návrhu pro nedostatek majetku klienta, retailového klienta, na kterého bylo zahájeno insolvenční řízení.</p>

 Směr převodu ČNB klasifikace na interní rating ČS a zpět

Příloha E

Interní rating	Moody's	S&P
1	Aaa	AAA
2	Aa1, Aa2, Aa3	AA+, AA, AA-
3	A1, A2, A3	A+, A, A-
4a	Baa1	BBB+
4b	Baa2	BBB
4c	Baa3	BBB-
5a	Ba1	BB+
5b	Ba2	BB
5c	Ba3	BB-
6a	B1	B+
6b	B2	B
7	B3	B-
8	Caa, Ca	CCC, CC
R1	C	C
R2	D	D
R3	D	D
R4	D	D
R5	D	D

Příloha F

10000 - Operační riziko lidského selhání
10100 - Operační riziko lidského selhání - Kriminální jednání zaměstnanců, nedovolené manipulace
Korupce
Manipulace/padělání záznamů, dokladů, instrumentů
Zpronevěra
Legalizace výnosů z trestné činnosti nebo porušení předpisů o provádění mezinárodních sankcí
Krádeže prosté (odcizení hmotného majetku/ nehmotného majetku)
Úmyslné porušení bezpečnostní politiky IS/IT, programové podvody
Zničení aktiv zaměstnancem (vandalismus)
Zneužití důvěrných informací - využívání lepší informace k vlastnímu obchodování
Kriminální jednání zaměstnanců -ostatní
10200 - Operační riziko lidského selhání - Neautorizované aktivity, přestupky zaměstnanců
Úmyslně špatné ocenění
Jednání s nepovolenou protistranou
Transakce s nepovoleným produktem
Utajované aktivity
Porušení limitů
Nesprávný model (záměrně)
Neautorizované aktivity , přestupky zaměstnanců- ostatní
10300 - Operační riziko lidského selhání - Pracovněprávní problémy
Porušení zaměstnaneckých smluv - včetně neoprávněného ukončení pracovního poměru
Diskriminace / sexuální obtěžování zaměstnanců nebo uchazečů o zaměstnání zakázaná pracovněprávními předpisy
Stávky
Nedostatky v zajištění bezpečného prostředí
Jiné pracovně právní problémy, přestupky
Nedostatečná zastupitelnost
20000 - Operační riziko selhání procesů
20100 - Operační riziko selhání procesů - Chybné platby a vypořádání
Chybné zadávání, vstup a správa dat
Špatná komunikace
Zpoždění, nesplnění termínů
Selhání při správě kolaterálů
Chybná rekongilace
Chyby v dodání CP
Účetní chyby
Diference v dotacích a odvodech
Pokladní diference (přebytek/schodek)
Chybné platby a vypořádání – ostatní
20200 - Operační riziko selhání procesů - Nedostatky ve smluvní dokumentaci s klienty
Neúplná, chybějící dokumentace
Nevhodná formulace podmínek, nevhodné termíny
Nedostatky ve smluvní dokumentaci s klienty-ostatní
20300 - Operační riziko selhání procesů - Chyby v ocenění, nedostatky v přípravě produktu
Chyby v modelu - chybné parametry, programová chyba, chybné předpoklady, vzorce
Chyby v zavádění nových produktů a bankovních operací
Chyby v ocenění produktu, nedostatky v přípravě produktu- ostatní
20400 - Operační riziko selhání procesů - Nedostatky v externím výkaznictví
Nesplnění oznamovací povinnosti
Neadekvátní externí reporty
Nedostatky v externím výkaznictví- ostatní

20500 - Operační riziko selhání procesů - Chybné řízení projektů
Překročení nákladů či časového plánu projektu
Chybné řízení projektů- ostatní
20600 - Operační riziko selhání procesů - Nedostatky v poradenství
Špatná poradenská činnost (včetně investic do CP)
Nedostatky v poradenství- ostatní
20700 - Operační riziko selhání procesů - Nesprávné obchodní, tržní praktiky
"Insider trading"
Aktivita nad rámec licence
Manipulace trhu
Nevhodné obchodní, tržní a prodejní praktiky
Legalizace výnosů z trestné činnosti (podílnictví) nebo porušení předpisů o provádění mezinárodních sankcí
Selhání / porušení vnějších compliance procedur
Matoucí obchodní praktiky-marketingové materiály
Kartelová dohoda
Zneužití dominantního postavení
Nesprávné obchodní, tržní praktiky – ostatní
20800 - Operační riziko selhání procesů - Porušení zodpovědnosti banky
Porušení soukromí, chybné nakládání s důvěrnými informacemi
Agresivní obchodní praktiky
Vyzrazení skutečného obchodu privátního klienta
"Churning"
Nedostatky v jednání v roli věřitele
Porušení zodpovědnosti banky/společnosti – ostatní
20900 - Operační riziko selhání procesů - Nedostatky při správě účtů majetku klientů
Neodsouhlasený přístup k účtu
Neadekvátní záznamy o prodeji
Poškození, ztráta v aktivech klienta
Nedostatky při správě účtů /majetku klientů – ostatní
21000 - Operační riziko selhání procesů - Nedostatky při správě klientských dat a informací
Chybně zadaný profil klienta/nesplněné due diligence
Překročení limitu klienta
Nedostatky v posouzení klienta – ostatní
21100 - Operační riziko selhání procesů - Nedostatky ve smluvní dokumentaci s třetí stranou
Nedostatky ve smluvní dokumentaci s třetí stranou - neúplná, chybějící dokumentace
Nedostatky ve smluvní dokumentaci s třetí stranou - nevhodné formulace podmínek, nevhodné termíny
Nedostatky ve smluvní dokumentaci s třetí stranou – ostatní
21200 - Operační riziko selhání procesů - Nedostatky v interním výkaznictví (reporting)
Nedostatky v interním výkaznictví (reporting)
30000 - Operační riziko selhání systémů
30100 - Operační riziko selhání systémů - Selhání systémů
Selhání sítí, zpoždění přenosu dat
Selhání interface
Selhání hardware
Selhání software
Selhání faxů, telefonů v bance
Selhání systémů – ostatní
30200 - Operační riziko selhání systémů - Narušení bezpečnostních systémů
Vnitřní narušení bezpečnosti - neúmyslné narušení bezpečnostní politiky zaměstnancem ČS
Neúmyslné rozšíření virů
Narušení bezpečnostních systémů –ostatní
Ztráta identity

40000 - Operační riziko vnějších vlivů
40100 - Operační riziko vnějších vlivů - Podezření na podvodné jednání klientů, kriminální aktivity
Externí úvěrové podvody, podvody se šeky
Podvody s kreditními/debetními kartami
Podvodně otevřený účet
Pokus o úplatek
Podezření na externí podvodná jednání – ostatní
Padělání, zneužití dokumentů
Vydírání
Loupežná přepadení
Krádeže vloupáním
Krádež prostá (odcizení hmotného/nehmotného majetku)
Legalizace výnosů z trestné činnosti, financování terorismu, porušení předpisů o provádění mezinárodních sankcí
Terorismus, výhrůžná oznámení (bomby)
Fyzické zničení majetku
Napadení ATM, nočních trezorů
Padělání bankovek
Vloupání do služebních vozidel
Přerušování činnosti, způsobené demonstracemi, sabotáží
Výhrůžná oznámení
Podezřelé chování osob
Kriminální aktivity – ostatní
40200 - Operační riziko vnějších vlivů - Selhání obchodní protistrany
Chyby protistrany
Spory s protistranou
Selhání protistrany – ostatní
40300 - Operační riziko vnějších vlivů - Outsourcing, dodavatelské riziko
Bankrot dodavatele
Porušení odpovědnosti (zneužití důvěrných informací)
Porušení SLA (dohoda o vzájemné spolupráci)
Selhání dodavatele / dodání
Outsourcing, dodavatelské riziko - ostatní
40400 - Operační riziko vnějších vlivů - Technické havárie, živelné pohromy
Požár
Povodeň
Ostatní přírodní katastrofy
Civilní katastrofy
Selhání transportu
Výpadky dodávky energie
Externí selhání telekomunikací
Epidemie
Válka
Dopravní nehody
Technické havárie, živelné pohromy – ostatní
40500 - Operační riziko vnějších vlivů - Bezpečnost IT
Krádež informací
Vnější narušení bezpečnosti
Bezpečnost IT - ostatní
Narušení bezpečnosti IS/IT vyplývající z internetového a mobilního provozu